

ОСИГУРАЊИКА

ГОДИНА XLII • БРОЈ 17 • БЕОГРАД, 15. СЕПТЕМБАР 2010. • ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО • БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

Поштрена контрола
уплате доприноса

**ОПОМЕНА
ПРЕ ТУЖБЕ**

Тржиште рада
у Војводини

**МИГРАЦИЈЕ КА
НОВОМ САДУ**

ГОВОРНИ АУТОМАТ
0700/017-017

ПО ЦЕНИ ЛОКАЛНОГ
ПОЗИВА
011/30-60-680
0 – 24h

Нови Сад

ДИРЕКТОР:

В. д. Драгана Калиновић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Милена Јовановић

РЕДАКЦИЈА:

Булевар уметности бр. 10,
11070 Београд,
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2017-437
факс: 2017-437

РЕДАКЦИЈА ЗА ВОЈВОДИНУ:

Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Ика Митровић,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail: ika.mitrovic@piovoj.rs

ШТАМПА:

Д.О.О. Комазец, Инђија

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2017-438

Рукописи и фотографије се
не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Реч уредника

С првим данима септембра вратиле су се и гужве у Београд, ако су, рећи ће многи, уопште и престајале. Становници мањих градова често сматрају претераним жалбе Београђана „размажених“ животом у престоници и наглашавају да велики град има бројна привилегија која боравак у њему чине комфортним и комотним. Већа могућност запослења, боља здравствена заштита, више културног и забавног садржаја само су нека од њих. Али, поред несумњивих предности, велики градови имају и велике мане.

Саобраћајне гужве у Београду из дана у дан су све веће и све драматичније.

Истраживања Центра за развој Србије, спроведена у главном граду, показују да је за више од 25 одсто анкетираних грађана главни проблем лоше функционисање саобраћаја. Према подацима са званичног сајта Скупштине града, у Београду који има скоро два милиона становника сваки дан на улице двађе око 650.000 возила, а само 45 одсто Београђана за свакодневне активности користи средства јавног превоза. По рачуници Секретаријата за

саобраћај, један аутобус превезе онолико наших суграђана колико и стотина аутомобила, те не треба да будемо много паметни да схватимо шта би повећање броја оних који користе јавни превоз за само 10 одсто значило за нашу недовољно развијену уличну мрежу. О буци и загађењу да и не говоримо.

Једноставном рачуницом свако ко живи у Београду може да израчуна колико на свој радни век треба да дода година проведених у превозу до посла. Ако се просечно утроши сат времена до радног места, и исто толико да се са њега врати (а често је потребно и више), то је 44 сата месечно, или 20 дана годишње, или две године за један радни век. Људи који живе у малим местима те две године живота могу да посвете важнијим и лепшим стварима него што су бука, нервоза и стрес саобраћајне гужве. Јер, да би неко могао да искористи „предности“ великог града, мора да има време, а то у Београду највише недостаје. Уосталом, квалитет живота је увек питање концепта, погледа на свет и воље, а не места где станујете.

М. Јовановић

Време за „луди камен“

На радост многих, јесен је у Србији време склапања бракова и свадбених весеља. Разлози због којих се у септембру и октобру најчешће стаје на „луди камен“ су што ови месеци обилују поврћем и другим производима који су неопходни да се припреми свадбена трпеза и што су у овом периоду најбољи климатски услови. Такође, у време поста се у цркви не одржавају венчања, што је допринело да овај период у години обилује свадбама.

У руралним подручјима се и данас поштују многобројни обичаји, а само неки од њих су пренети и у град да би читаво весеље било разноврсније. На селу је свадба нека врста

представе у којој поред младенаца учествују и кумови и стари сват, уколико се ова институција задржала, а ту су и барјактар, родитељи младе и младожење, девојке и девојчице које ките рузмарином сватове. У руралним пределима се још традиционално гађа јабука.

Сви ти обичаји, било да су наслеђени или су новијег датума, увек симболишу радост, благостање и потомство у браку. Посебан значај има церемонија венчања у цркви.

Обимне припреме се све чешће, посебно у градским срединама, препуштају агенцијама за организацију свадби јер су младенци све захтевнији и желе да баш њихова свадба буде

упамћена. А неретко се млада и младожења из града, бирајући локацију за венчање, опредељују за салаше и неке друге сеоске амбијенте.

Романтични парк дворца Дунђерски у Кулпину је 11. септембра још једном оживео свадбарске обичаје на нашем поднебљу. Под називом „Свадба некад и сад“ ова манифестација је дочарала атмосферу прославе склапања брака. Поред свечаног отварања са дефилеом, посетиоци су могли да уживају у изложби најлепших свадбених торти, свадбеној одећи кроз историју, наступу фолклорних група, модној ревији свадбене одеће и избору нај невесте.

Ј. Оцић

ПООШТРЕНА КОНТРОЛА УПЛАТЕ ДОПРИНОСА

Опомена пре прекршајног поступка

Уколико петнаест дана од пријема опомене послодавац не поднесе потребне податке, Фонд ПИО ће надлежном суду упутити захтев за покретање прекршајног поступка

Због познатих проблема у наплати доприноса за пензијско и инвалидско осигурање који озбиљно отежавају функционисање система ПИО, Фонд је системски пришао спровођењу одредаба Закона које се односе на покретање прекршајног поступка због неподношења пријава М-4 Фонду. Прописима је, наиме, предвиђено да послодавци ове обрасце, односно пријаве података о стажу, зарадама и плаћеним доприносима за раднике које запошљавају, подносе до 30. априла текуће године за претходну календарску годину. Подсећамо да је РФ ПИО изашао у сусрет послодавцима који нису на време извршили ову обавезу тако што је рок за подношење пријава М-4 продужио до краја августа. Упркос томе, и даље постоје послодавци који то нису учинили и на чије је адресе Фонд од 1. септембра почео да шаље писане опомене.

– Свим филијалама Фонда упућен је неопходан писани материјал у циљу спровођења ових активности, који садржи инструкцију за предузимање појединачних корака, као и обрасце опомена и обрасце захтева за покретање прекршајног поступка. У примени ових активности сарађиваће запослени у Сектору за остваривање права из ПИО и запослени у Сектору за правне и опште послове РФ ПИО. Процедура подразумева да се послодавцима који нису предали образац М-4 доставља опомена да пријаву поднесу у року од петнаест дана. Опомена садржи и упозорење да ће, уколико у поменутом року послодавац не испуни законску обавезу, против њега пред надлежном судом бити покренут прекршајни поступак. Такође, у оквиру ове опомене подсећамо и на то да се неподношење пријава М-4 Фонду сматра прекршајем за који су предвиђене новчане казне, и то од 10.000 до 800.000 динара за послодавце који су правна лица, односно од 5.000 до 400.000 динара за послодавце физич-

Владимир Станковић

Електронска провера

Грађани на послодавца посредно могу да утичу и преко новог сервиса који је Фонд ПИО увео пре три месеца. Подсећамо да уз матични број и приступну шифру сви заинтересовани преко интернет портала Фонда могу да провере дали су им за све године које су одрадили уплаћени доприноси, али и друге податке који су пресудни за стицање и обрачунавање пензије. На нивоу целе Србије, закључно са 6. септембром, око 7.300 грађана већ је поднело захтев за издавање пин кода. Очекује се да ће по окончању годишњих одмора број издатих приступних шифри бити знатно већи.

ка лица и од 2.500 до 50.000 динара за одговорног радника код послодавца. Дакле, уколико ни после петнаест дана од пријема опомене послодавац не поднесе потребне податке, Фонд ће упутити захтев за покретање прекршајног поступка надлежном суду који ће одлучивати о условима за новчано кажњавање – објашњава Владимир Станковић, директор Сектора за остваривање права из ПИО.

Оваква процедура, која је предвиђена у односу на обавезу послодавца који је показао немар у 2009. години, улива наду запосленима да ће од сада послодавци морати да буду савеснији и ефикаснији у подношењу пријава М-4 на основу којих се касније утврђује висина пензије.

– На исти начин ће се поступати и у свим наредним годинама. При том треба имати у виду да покретање прекршајног поступка за недостављање пријава М-4 за раније календарске године, дакле пре 2009, само по себи нема сврху, с обзиром на то да је Законом о прекршајима прописано да се прекршајни поступак не може покренути ако протекне једна година од дана кад је прекршај учињен – каже директор Владимир Станковић.

Приликом одлучивања о решавању проблема неподношења обрасца М-4, Фонд је консултовао и Министарство рада и социјалне политике.

– Покретање поменутих прекршајних поступака је обавеза прописана законом коју треба спроводити имајући у виду и актуелне социјалне и економске прилике у којима се налази велики број послодавца, односно оних који су обавезни да подносе образац М-4, било да су из приватног или из јавног сектора. Будући да се очекује да ће спровођење наведене процедуре извршити посредан утицај на плаћање доприноса као једног од неопходних услова за подношење пријаве М-4, очекује се да ће запослени имати користи у смислу притиска на послодавца да испуни своје законске обавезе. При том треба имати у виду да је Пореска управа орган у чијој су надлежности пре свега инструменти принуде за плаћање доприноса, док Фонд ПИО врши само евиденцију и регистровање тих података – наглашава директор Сектора за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања.

Јелена Оцић

ИЗ ЗАВОДА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ

Споразум са Словенијом од првог новембра

Зоран Пановић (четврти слева)

У Београду су почетком септембра ове године размењени ратификациони инструменти у вези са ступањем на снагу Споразума између Републике Србије и Републике Словеније о социјалном осигурању. Разменом ових ратификационих инструмената окончан је целокупан процес у вези са закључивањем овог споразума и он ће почети да се примењује 1. новембра 2010. године. Шта то практично значи за грађане Србије који су део стажа остварили у Словенији, питали смо Зорана Пановића,

директора Завода за социјално осигурање Републике Србије.

– Сва лица за која важе, или су важли правни прописи Србије или Словеније, као и друга лица која остварују права по основу осигурања тих лица моћи ће, дакле, почев од 1. новембра ове године да права из здравственог, пензијског и инвалидског осигурања и осигурања за случај незапослености остваре применом овог споразума. Почетак његове примене има посебно велики значај за око осам хиљада лица која су део стажа осигурања

навршила у Републици Словенији у трајању дужем од 12 месеци. За њих ће сада, применом Споразума, бити омогућено остваривање и исплата пензија и других права из пензијског и инвалидског осигурања – наглашава Пановић.

Ступање на снагу Споразума омогућиће и неке погодности при остваривању права на здравствену заштиту.

– Када је у питању остваривање права на здравствену заштиту на основу овог споразума, истичемо да ће његовом применом бити омогућено да осигураници који су здравствено осигурани код надлежног носиоца једне државе уговорнице могу да користе здравствене услуге за време боравка или пребивања у другој држави уговорници. Желим да нагласим да је Завод за социјално осигурање, од дана потписивања Споразума до његовог ступања на снагу, заједно са надлежним институцијама за пензијско и инвалидско осигурање, здравствено осигурање и осигурање за случај незапослености Србије и Словеније, израдио потребне двојезичне обрасце и предузео друге неопходне мере и активности које ће омогућити да Споразум почне не сметано да се примењује – каже Зоран Пановић, директор Завода за социјално осигурање Републике Србије. **Г. О.**

Ускоро и примена Споразума са Турском

Према речима нашег саговорника, ових дана у Београду ће се одржати разговори органа за везу Републике Србије и Републике Турске. На разговорима ће се разматрати питања везана за почетак примене Споразума о социјалном осигурању између две земље, који је потписан у Београду 26. октобра 2009. године.

– На овим разговорима ће се радити на утврђивању двојезичних образаца у области здравственог осигурања, пензијског и инвалидског осигурања и осигурања за случај незапослености, а размотриће се и питање закључивања споразума о накнади трошкова здравствене заштите, као и друга питања. Споразум је већ ратификовала наша Скупштина, а очекује се да га убрзо ратификује и турски парламент, после чега би се спровела процедура размене ратификационих инструмената и отпочело са његовом применом – објашњава Зоран Пановић.

Дани разговора представника РФ ПИО и аустријског Завода за пензијско осигурање

У Бечу ће се, 20. октобра 2010. године, одржати аустријско-српски дани разговора представника носилаца пензијског и инвалидског осигурања две државе (односно Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање и аустријског Завода за пензијско осигурање) са осигураницима и корисницима права остварених применом Споразума о социјалном осигурању између Републике Србије и Републике Аустрије. Том приликом ће сви заинтересовани моћи да добију потребне информације у вези са својим предметом, као и бесплатну правну помоћ.

Аустријски Завод за пензијско осигурање је објавио плакате са обавештењем о овом догађају и огласио у средствима јавног информисања позив свим заинтересованим лицима да се пријаве телефоном да би заказали термин доласка.

Важно је нагласити да и наши грађани могу своју родбину или пријатеље који живе у Аустрији, а који имају потребу да се информишу о статусу свог предмета или било којим правима из ПИО који се тичу Републике Србије, да обавесте о овим разговорима и упуте их да се у вези са тим обрате аустријском Заводу за пензијско осигурање.

Г. О.

СУБОТИЧКА ФИЛИЈАЛА РФ ПИО

Расте интересовање за ПИН КОД

Клијенте Фонда ПИО највише занима да ли су им послодавци редовно уплаћивали доприносе за остварени радни стаж

А на Сенте, угоститељска радница из Суботице, једна је од 106 клијената Републичког фонда ПИО у Суботици који су у претходна два месеца, након преузимања своје шифре – пин кода у овој Филијали, уласком у базу података матичне евиденције преко интернета проверили за који период радног стажа им је послодавац уплаћивао допринос за пензијско и инвалидско осигурање. Ту могућност искористило је, у овом периоду, и 11 грађана у Служби Филијале Суботица у Бачкој Тополи.

Душан Цвркушић, који у овој филијали ради као референт за остваривање права из ПИО, и који се на пословима издавања пин кода грађанима смеђује са колегама Браниславом Пекезом и Виолетом Грбић, очекивао је да ће приступну шифру више преузимати млађи корисници услуга Фонда због бољег познавања рада на рачунару. Међутим, пракса је показала да су и људи средње и старије животне доби били подједнако заинтересовани за преузимање ове личне шифре која омогућује приступ бази података матичне евиденције Фонда.

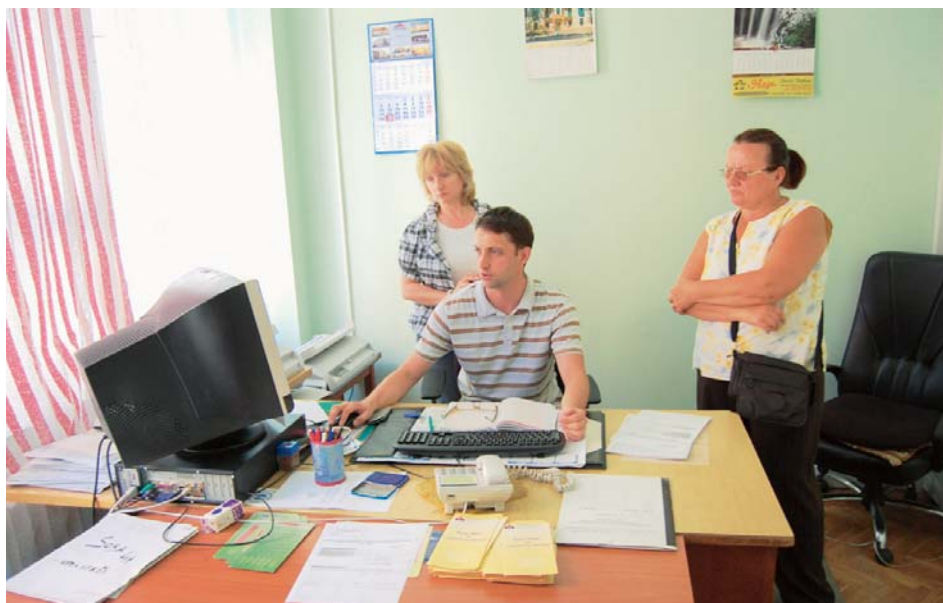
Према речима Милоша Маринковића, који исте послове обавља у Служби Бачка Топола, недовољно компјутерско знање у овој средини ипак има утицаја на коришћење ове савремене услуге РФ ПИО.

Грађани ће, наравно, и убудуће, од 8.30 до 14 часова, у пословним зградама Филијале Суботица и Службе у Бачкој Тополи моћи да преузму свој пин код ради провере података о оствареном радном стажу и уплаћеним доприносима.

Маја Глончак, директорка Филијале РФ ПИО у Суботици, каже да се послови око издавања пин кода грађанима обављају редовно. Посао је организован тако да се у периодима када су веће гужве само прима захтев за издавање ове личне шифре клијента, а наредног дана им се она издаје. Међутим, када нема гужви, шифра се корисницима услуга Фонда издаје одмах. Маја Глончак очекује да ће након повратка са годишњих одмора много више грађана из суботичког региона поднети захтев за издавање пин кода.

Тако ће вероватно и бити пошто је велики број људи који раде заинтересован да преузме пин код РФ ПИО како би проверили да ли су им послодавци редовно уплаћивали доприносе у претходном периоду.

Мирослав Мектеровић

Издавање пин кода у Филијали Суботица

ЕУ подржала 46 пројеката

Фонд АП Војводине Европски послови објавио је резултате првог позива ИПА прекограничне сарадње Србија–Румунија.

Од укупно 166 предатих пројеката у оквиру прекограничне сарадње између две државе, ЕУ је подржала финансирање 46, што представља значајну подршку развојним иницијативама у Покрајини.

Више од пет милиона евра биће усмерено у пројекте из области „Економски и социјални развој“, преко два милиона евра биће уложено у животну средину и заштиту од непогода, док ће се у област „Људи људима“ инвестирати скоро пола милиона евра.

У оквиру овог позива посебно су се истакле институције из општина: Вршац, Панчево, Алибунар, Кањижа, Зрењанин, Сечањ и Нова Црња. Нови позиви из програма прекограничне сарадње очекују се до краја године.

Обука за припаднике НВО сектора

У Већници Народног универзитета у Трстенику одржана је дводневна обука за припаднике НВО сектора на тему писања пројеката. Обуку је прошло двадесет припадника удружења грађана и невладиних организација са подручја ове општине.

Овај вид усавршавања организовала је Канцеларија за младе у сарадњи са кабинетом председника општине. У Канцеларији за младе у Трстенику кажу да је ово само први корак у остваривању шире сарадње и стратешког партнерства са невладиним организацијама који ће општина предузети у наредном периоду.

Србија на Дунав фесту

Туристичка организација Србије учествовала је, од 27. августа до 5. септембра, на Дунав фесту у Улму, у Немачкој. ТОС је представио обједињену туристичку понуду Србије, са посебним нагласком на туристичку понуду дуж Дунава.

Модерно конципиран наступ и ентеријер допринели су да представљање Србије буде веома запажено. Павиљон је био опремљен са два инфо пункта на којима се налазио промотивни материјал и многобројне публикације. На видео екранима су се приказивали промотивни туристички филмови, а на централном делу налазила се тропанелна фотографија Београда – ушћа и Београдске тврђаве, која је изазвала велико интересовање.

У непосредној близини павиљона била је постављена изложба Министарства културе „Тврђаве на Дунаву“, коју је званично 28. августа отворио министар за културу, Небојша Брадић. Истог дана одржан је састанак Савета подунавских градова и региона.

На фестивалу у Улму представио се и фолклорни ансамбл из Неготина – „Врело“, а наступио је и Горан Бреговић.

База података о младима у Крагујевцу

Подаци о деци и младима до осамнаест година ускоро би требало да се нађу на једном месту, у јединственој бази података града Крагујевца која ће објединити све информације до којих су појединачно дошле градске институције и организације које се баве овом популацијом.

У току израде Стратегије закључено је да Крагујевцу недостаје једна оваква база података. Формирање базе има за циљ да се на један квалитетнији начин прати све што је везано за децу и младе, али и да се обављају различите анализе да би се из тих закључака дефинисали нови приоритети и ефикасније решавали проблеми.

У овој бази ће бити похрањени подаци који се односе на школовање деце, статус породице, област социјалне и здравствене заштите, с могућностима многобројних претрага. Посебна пажња поклоњена је заштити ових података који ће бити доступни само партнерским организацијама и институцијама са којима ће бити потписани посебни протоколи о сарадњи.

Град Крагујевца је обезбедио просторије у Месној заједници „Аеродром“, где ће физички бити смештена техничка опрема за подршку бази података, и оператори који ће проћи посебну обуку. Подршку овом послу дали су Министарство рада и социјалне политике и Влада Републике Италије.

Исплата пензија

Исплата првог дела августовског чека пензионерима из категорије запослених почела је 10. септембра.

Пензионери самосталних делатности примили су целе августовске пензије 3. септембра. Пензионисаним војним лицима први део припадљности за август исплаћен је 6. септембра, док су пољопривредници први део августовских пензија почели да добијају 7. септембра.

Нешто скупљи живот у августу

Цене на мало робе и услуга у Републици Србији у августу 2010. године у просеку су повећане за један одсто у односу на претходни месец. У августу 2010. у односу на исти месец прошле године цене на мало су повећане за 7,9 одсто а у односу на децембар 2009. године за 6,7 одсто.

Трошкови живота у Републици Србији у августу 2010. године у односу на претходни месец су виши за 1,7 одсто. У августу 2010. у односу на исти месец 2009. године трошкови живота су повећани за 6,3 а у односу на децембар 2009. године за 5,5 одсто.

Кредити пољопривредницима

До сада је око 7.400 пољопривредних произвођача преузело краткорочне и дугорочне кредите које субвенционисе Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде у укупном износу од 48 милиона евра. У оквиру кредитне подршке пољопривреди, коју спроводи Министарство пољопривреде у сарадњи са

банкама, до сада је осам банака одобрило 27.864.630,96 евра дугорочних кредита, који се најчешће подижу ради куповине комбајна, трактора, механизације, али и за изградњу складишних просторија и других објеката.

Истовремено је једанаест банака исплатило 2.069.639.363,22 динара (око 20,1 милиона евра) краткорочних кредита, који се, према подацима Министарства пољопривреде, најчешће користе за набавку ђубрива, семена, за плаћање радова на њивама и слично.

Претходне недеље одобрено је још око 160 кредита за пољопривредне произвођаче, у укупној вредности око 1,2 милиона евра.

Радна места за особе са инвалидитетом

Примена Закона о запошљавању особа са инвалидитетом дала је, у прва два месеца, добре резултате у Војводини. Посао је добило 315 од око пет хиљада незапослених лица са инвалидитетом која активно траже запослење.

Програмом војвођанске владе за отварање нових радних места предвиђене су и субвенције послодавцима за запошљавање већег броја особа с инвалидитетом са евиденције незапослених, те је Покрајина у протекла два месеца стимулисала укупно 22 оваква облика запошљавања.

Према речима председника покрајинске владе, др Бојана Пајтића, на овај начин би за две до три године проблем незапослености ове категорије становништва могао бити решен. Покрајински секретар за рад, запошљавање и равноправност полова, Мирослав Васин, најавио је отварање најсавременијег информационог центра за пружање обуке незапосленим лицима са инвалидитетом са евиденције незапослених. Овај центар, у који ће Влада Војводине, заједно са аустријском Агенцијом за развој, уложити 30.000 евра, биће смештен у оквиру школе „Милан Петровић“ у Новом Саду.

У Шапцу бесплатан биоскоп

У оквиру шабачког лета, а на основу активности Градске управе Шапца, за људе трећег доба (пензионере и инвалиде рада) организоване су бесплатне биоскопске представе у шабачком биоскопу „ЛМ“. Приказивани су филмови из њихове младости као што су „На златном летњиковцу“, „Летње доба“, „Љубав на песку“, „Смрт у Риму“, „Укроћена горопад“...

„Променада“ најпосећенија

Према последњим подацима надлежних служби, у августу ове године у Вр-

њачкој Бањи је боравило 22.265 гостију, од тога 19.877 домаћих и 2.388 страних туриста. Остварено је 95.044 ноћења, а степен искоришћености капацитета био је 65,96 одсто. Најпосећенији хотел била је „Променада“ са 99,94 одсто попуњених капацитета, следи „Бреза“ са 85,52, а на трећем месту је хотел „Звезда“ са 83,74 одсто попуњености.

КАРАКТЕРИСТИКЕ ВОЈВОЂАНСКОГ ТРЖИШТА РАДА

Миграција ка Новом Саду

Поред реформе образовања, важна је и институционализација система доживотног учења

Проблеми који се јављају на тржишту рада Војводине последица су не само тренутно лошег стања на целокупном тржишту рада у Србији, већ и неких посебних аутохтоних појава. То се пре свега односи на велике регионалне разлике између појединих општина и округа у Покрајини. Рецимо, према истраживању стручњака са Економског факултета у Суботици, Севернобачки и Јужнобачки округ налазе се, по тржишним показатељима, тик уз Београд који важи за најразвијеније подручје Србије. С друге стране, Јужнобанатски и Западнобачки округ су на нивоу републичког просека, док Севернобанатски и Средњобанатски спадају у ред најнеразвијенијих округа у Србији.

Потребан равномернији развој

Регионалне разлике су последица и ниског нивоа мобилности радне снаге унутар војвођанског тржишта рада. Резултати поменутог истраживања показују да је лоша економска ситуација (нерешено стамбено питање, разлика у цени квадрата стана итд.) главни ограничавајући фактор за већу мобилност радне снаге у Војводини. Могућност запошљавања људи из неразвијених подручја у развијенијим окрузима смањена је и због неодговарајућих квалификација које поседују. Наравно, отежавајући фактор је што и у

развијеним регијама постоји проблем високе стопе незапослености.

Напоре званичника из покрајинске администрације да се применом одређених мера (нпр. стварање јединственог покрајинског тржишта рада) оствари равномернији развој Војводине отежава жеља већине житеља – оних који су спремни да промене животну средину у потрази за новим послом, да им нова дестинација у том случају буде Нови Сад. Наиме, резултати анкете коју је обавио суботички Економски факултет показују

да би се 76 одсто испитаника из Војводине најрадије преселило у Нови Сад, а 62 одсто је оценило да им је Нови Сад, као град, најпривлачнији за живот. Најзаинтересованији за селидбу у војвођанску престоницу су становници Срема – њих 83,06 одсто има ту жељу, а најмање су

на тај потез спремни становници Јужнобачког округа – само 48,71 одсто. Очигледно је да ће Нови Сад у будућности претрпети огроман демографски притисак, па су стога и оправдана стимулативна средства Покрајинског секретаријата за рад (мера запошљавања стручњака на селу) да се привуку или бар задрже млади и квалификовани радници и у осталим окрузима у Војводини.

Приликом анализе структуре покрајинског тржишта рада према старосној доби или полу незапослених лица, запажена је изузетно забрињавајућа стопа незапослености жена. У поређењу са сличним регијама у окружењу, Војводина се по том показатељу налази на самом зачељу. Слично место заузима и када је у питању стопа дугорочне незапослености.

Побољшање квалитета тржишта рада у Војводини, може се слободно рећи и у Србији, могуће је само кроз повећање тражње за радном снагом, као и побољшањем понуде радне снаге.

Неопходна већа понуда послова

У првом случају ради се о отварању нових радних места на основу домаћих и иностраних инвестиција. Но, јасно је да стварање повољне инвестиционе климе у периоду кризе представља тежак задатак, али ако то није лако урадити у условима отежане привредне активности, барем може да се смањи утицај неких административних баријера за привлачење ино капитала.

С друге стране, побољшање понуде радне снаге мора се одвијати у смеру обуке и преквалификације незапослених лица ради усклађивања њихових постојећих вештина и знања са онима који се траже на тржишту рада. Потребно је, такође, предузети и дугорочне мере у области поправљања стања на тржишту радне снаге – кроз процес образовања. На првом месту, треба прилагодити наставне програме у средњем стручном образовању са теоријског ка струковном карактеру да би људи након завршетка школовања поседовали примењиво знање, те лакше долазили до посла. Поменута реформа образовања је веома битна у Војводини јер скоро 90 одсто незапослених има нижи и средњи ниво образовања. Наравно, неопходна је и институционализација система доживотног учења, јер само на тај начин је могуће успоставити продуктивну везу између тржишта рада и образовног система.

Мирослав Мектеровић

Одобрено више од милион евра

Конкурси трају до 20. септембра, а рок отплате је од 18 до 36 месеци

Покрајински фонд за развој пољопривреде расписао је конкурсе за шест кредитних линија намењених пољопривредним газдинствима – правним и физичким лицима из Војводине који су уписани у Регистар пољопривредних газдинстава.

Конкурси су отворени за набавку нових система и опреме за наводњавање – за ту сврху издвојено је 375.000 евра; за набавку нових заштићених башта (пластеници, стакленици) и опреме у њима – предвиђено је више од 283.000 евра; за подизање вишегодишњих засада воћа – одобрено 123.000 евра; за набавку нових кошница и опреме у пчеларству – преко 61.600 евра; за подизање вишегодишњих засада винове лозе и опреме у виноградарству – 121.000 евра, као и за набавку нове пољопривредне механизације (погонске, прикључне) у воћарству и виноградарству – за ову намену одвојено је 250.000 евра. Сви конкурси се односе на ову годину, расписани су 29. августа и трају до 20. септембра. Финансијска

Жожеф Сабо

средства која су кроз поменуте кредитне линије понуђена војвођанским пољопривредницима – укупно више од милион евра, биће им доступна под веома повољним условима за отплату. Кредити су оптерећени каматном стопом у распону од 1,5 до 2,2 посто, а отплаћиваће се, углавном, кроз вишемесечне ануи-

тете са грејс-периодом. Крајни рок за повраћај позајмљених средстава износи од 18 до 36 месеци.

Према речима Жожефа Сабоа, директора Покрајинског фонда за развој пољопривреде, поменути кредити намењени су интензивној пољопривредној производњи и ситним пољопривредним газдинствима.

Досад је око 800 пољопривредника из Војводине узело овакве кредите на основу конкурса из претходних година и у Фонду за развој су задовољни повраћајем средстава по том основу.

Сви заинтересовани који испуњавају предвиђене услове, образце пријава за конкурсе могу преузети у Покрајинском фонду за развој у Новом Саду, у локалним општинским канцеларијама Фонда за развој АП Војводине, као и на сајту: www.fondpolj.vojvodina.gov.rs. Пријаве са захтеваном документацијом за конкурсе потребно је доставити искључиво поштом на адресу Покрајинског фонда за развој пољопривреде у Новом Саду.

М. Мектеровић

ЧЕТВРТИ МЕЂУНАРОДНИ РЕГИОНАЛНИ САЈАМ ПРИВРЕДЕ У СУБОТИЦИ

Златко Панић

Вишеструка корист

Више десетина излагача из Србије, Мађарске, Босне и Херцеговине и Хрватске, на око 60 штандова, понудили су посетиоцима Четвртог међународног регионалног сајма привреде у Суботици, одржаном крајем августа, разноврсне прехранбене производе, производе од житарица, али и механизацију и опрему. У оквиру Сајма одржано је и више стручних предавања и скупова који су били посвећени регионалним трендовима у овим областима.

Приликом отварања Сајма у суботичкој Хали спорта, Бојан Пајтић, председник покрајинске владе, информисао је присутне да се у Војводини, већ трећу годину заредом, смањује број незапослених. У прилог томе изнео је податак да је

на евиденцији покрајинске Националне службе за запошљавање у јулу ове године било око пет хиљада незапослених мање него у истом периоду лане.

Златко Панић, директор суботичке Филијале НСЗ, нагласио је да они редовно учествују на овом сајму јер је то јединствена прилика да остваре контакте са послодавцима, пошто их је велики број на једном месту. Наравно, Филијала је на свом штанду представила и програме који подстичу ново запошљавање, а искористили су ову манифестацију и да позову послодавце на „свој“ сајам запошљавања који ће се одржати 1. октобра у атријуму Хотелско-пословног центра „Галерија“ у Суботици.

М. Мектеровић

СУБОТИЦА И БАЈА

Потписан Споразум о сарадњи

Недавно потписаним Споразумом о сарадњи између Геронтолошког центра у Суботици и Здружене социјалне установе Реформаторске цркве „Кедар“ из Баје у Мађарској започиње стратешка сарадња две установе у области социјалне и здравствене заштите старих и немоћних лица, као и реализација заједничког пројекта који суфинансира Европска унија у оквиру Друге компоненте ИПА програма прекограничне сарадње Мађарска – Србија. Назив пројекта је „Од очувања културно-историјске баштине до побољшања социјалне неге на подручју Панонске низије“, а Споразум су, у присуству делегација и представника локалне самоуправе, потписали Ненад Иванишевић и Цибере Карољ.

О значају овог догађаја сведочи и присуство министра рада и социјалне политике, Расима Љајића, који је подсетио на бројне иницијативе и остварења Геронтолошког центра Суботица, због чега је ова установа модел по коме би требало развијати социјалну заштиту у области збрињавања старих. Он је нагласио да је пројекат, мада финансијски симболичан, веома важан због будућих, већих пројеката у које ће се укључити општине и једне и друге заједнице, али и као конкретан корак даље у реформисању социјалне заштите. **И. Митровић**

ПРОЈЕКАТ СКУПШТИНЕ АП ВОЈВОДИНЕ И СКУПШТИНЕ ЕВРОПСКИХ РЕГИЈА

Ефикасније општине

Председник Скупштине АП Војводине, Шандор Егереш, и потпредседница, доцент др Бранислава Белић, најавили су, на недавно одржаној конференцији за новинаре, почетак реализације првог заједничког пројекта са Скупштином европских регија чији је Војводина члан од 2002. године.

Пројекат вредан 40.000 евра односи се на стварање енергетски

ефикасних општина у Војводини, уз примену обновљивих извора енергије.

Познато је да се у Србији, као и у земљама у окружењу, за разлику од развијених европских држава, тек спорадично користе обновљиви извори енергије, те ће држава стремити ка томе да се у наредне две године њихово учешће повећа на два одсто укупно добијене енергије.

– Пројекат, први ове врсте у Србији, трајаће шест месеци, до фебруара 2011. године – нагласила је потпредседница војвођанске Скупштине, Бранислава Белић. – Експерти који долазе из земаља Европске уније указаће нам на добре и лоше стране постојећих објеката у општини Темерин, која ће по завршетку пројекта постати едукативни центар не само за војвођанске, већ и за друге општине у Србији, што је својом подршком поткрепило и Министарство енергетике. Израдом и реализацијом пројекта идемо у сусрет новим законима о енергетици, и желимо да још од вртића и школа, где пројекат почиње, формирамо свест о очувању животне средине и доброти за здравље свих.

Бранислава Белић

ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОЈЕКАТ МАЂАРСКИХ ЖУПАНИЈА И АП ВОЈВОДИНЕ

Прекогранична сарадња

Крајем августа у Градској кући у Суботици представљена је прекогранична привредна сарадња мађарских жупанија Бач-Кишкун и Чонград и АП Војводине, а на конференцији за новинаре промовисан је и пројекат директних страних инвестиција у овим областима. Новинарима су се обратили др Жолт Бечсеи, државни секретар Министарства економије Мађарске, Маријана Дене, директорка мађарске Агенције за инвестиције и развој трговине – ITD Hungary, Еник Пито, регионална директорка ове агенције у Сегедину, Иштван Пастор, покрајински секретар за привреду и потпредседник војвођанске владе, и Бранислав Бугарски, директор ВИП Фонда за подршку инвестиција у АП Војводини.

Пројекат промоције и подршке прекограничној сарадњи и повећању обима директног инвестирања у области са обе стране границе, који је остварен уз помоћ средстава ИПА фонда Европске уније, требало би да обезбеди већу конкурентност овог подручја и заједничку базу података о економским потенцијалима и свим обласним ресурсима. Пројекат вредан 150.000 евра обухвата и подршку едукацији и лакшој доступности – на једном месту и на истоветан начин, свих важних података о малим и средњим предузећима из укупно 25 територијалних јединица које ће, с обе стране границе, бити укључене у ову пословну датотеку.

И. М.

М. М.

ПОЧЕЛА ПРИМЕНА ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ ЗЛОСТАВЉАЊА НА ПОСЛУ – МОБИНГА

Право на рад у квалитетном окружењу

Психичко, физичко и сексуално злостављање на радном месту није реткост ни у државама ЕУ, па није ни у Србији, а искуства говоре да је број жртава мобинга највећи баш у земљама у транзицији. Ступањем на снагу Правилника о понашању послодавца и запослених, недавно је и код нас почела примена Закона о спречавању мобинга, усвојеног у мају ове године. У том правцу је учињен огроман корак јер је Србија тек девета земља Европе која је добила овакав закон. Правилник детаљно обрађује поступак од препознавања евентуалног злостављања на раду, до свих радњи које треба предузети да би мобер био кажњен, а радник заштићен.

У Правилнику је описано око четрдесет примера злостављања. Поред претњи, увреда, сексуалних напада, мобинг је и када послодавац запосленом не даје никакав задатак или му даје више посла него што може да се заврши, када запосленог игноришу или издвајају из радне

околине, одузимају му средства за рад, безразложно надзиру, исмевају, имитирају или оговарају.

– Правилник добро разјашњава шта је злостављање на послу, а управо су овакве информације неопходне људима који трпе мобинг и који вагају да ли треба да реагују и потраже заштиту. Уочили смо велика очекивања жртава мобинга од овог Закона, али је још рано говорити да ли се увећао број оних који се одлучују да нам се обрате. Потребно је време да се људи информишу – објашњава Јасмина Николић из Виктимолошког друштва Србије.

Нови Закон предвиђа дисциплинске, прекршајне и новчане казне за послодавце и запослене, али и хитно поступање у судским споровима.

– Најбоља новина је увођење поступка посредовања у оквиру предузећа. Решавање конфликта на овај начин требало би да буде ефикасније и сигурно јефтиније од судских спорова – каже наша саговорница, додајући да је, нажалост,

у Закону остало неразјашњено како ће се бирати и ко ће тачно моћи да буду посредници, посебно јер су рокови за спровођење ове процедуре у предузећу нереални (три дана за избор медијатора и осам дана за помирење).

Закон ће, верује се, превасходно имати психолошки, превентивни утицај јер ће људи почети да размишљају о мобингу и о томе како се заправо понашају према колегама и подређенима. Највећи проблем ће, међутим, и поред Закона, остати нерешен, а то је како доказати злостављање, закључује Јасмина Николић и каже:

– У околностима кризе и велике незапослености, када истраживања говоре да је у Србији тренутно највећи страх од губитка посла, тешко је обезбедити доказе о злостављању. Ретко ко ће се одважити да колеги пружи овакву подршку, а оно што још отежава доказивање јесте искуство да се вербално злостављање чини, готово увек, у „четири ока“, без сведока.

Александра Станков-Мијатовић

„ИНОКООП 2010“ НА ЗРЕЊАНИНСКИМ „ДАНИМА ПИВА“

Ка обновљивим изворима енергије

У Зрењанину је крајем августа одржана 25. јубиларна културно-туристичка и привредна манифестација „Дани пива“ коју је посетило више од сто хиљада људи из региона, и шире. Међу бројним пратећим програмима ове традиционалне светковине посвећене пићу од јечма и хмеља, у старој спортској хали „Медисон“, одржан је и 11. Међународни сајам иновација, кооперација и предузетништва „ИНОКООП 2010“.

Овај сајам, на којем је учествовало више од 200 домаћих и страних излагача, свечано је отворио Петар Шкундрић, министар рударства и енергетике у Влади Србије, а отварању је присуствовао и

Радослав Стриковић, покрајински секретар за енергетику. Ови високи гости који су задужени за развој енергетике у нашој земљи, позвани су на „ИНОКООП 2010“ и због тога што је у оквиру ове сајамске изложбе одржан округли сто на тему „Енер-

гетска ефикасност – алтернативни извори енергије“. Наравно, на округлом столу главну реч водили су домаћи и страни експерти који се баве обновљивим изворима енергије.

Зрењанински „ИНОКООП“ је и ове године био успешан

а, осим домаћих, окупио је и представнике привредних комора Темишвара, Арада и Решица из Румуније; Сегедина и Бекешчабе из Мађарске; Јарославља из Русије; Копра из Словеније; Бањалуке, Бијељине и Требиња из Републике Српске; Уније комора из Регије Венето у Италији; Коморе из словачког града Жилина и Коморе Санско-унске регије из Бихаћа у БиХ, са којима је потписан и споразум о сарадњи.

„ИНОКООП 2010“ су организовали Регионална привредна комора Зрењанин и Опште удружење предузетника у сарадњи са Туристичким центром Зрењанин.

М. Мектеровић

МАСТЕР ПЛАН ОДРЖИВОГ
РАЗВОЈА ФРУШКЕ ГОРЕ

Заштита животне средине и културног наслеђа

Крајем августа, у Информативном центру Националног парка Фрушка гора, на Иришком венцу, одржан је састанак Радне групе за израду Мастер плана одрживог развоја ове планине до 2022. године. На састанку, којем је председавао Бојан Пајтић, председник Владе Војводине, одлучено је да се од октобра, у сарадњи са Универзитетом у Новом Саду, започне израда Мастер плана развоја ове регије у наредних 12 година.

Све општине које гравитирају ка Фрушкој гори, као и

покрајинска влада, ускладиће своје развојне планове према овом плану. Стратегија Мастер плана највише је усмерена ка избалансираном приступу заштити животне средине, заштити културно-историјског наслеђа, газдовању шумама и развоју туризма. Приоритети у развоју ове регије су и област виноградарства, шумарства, рибарства и енергетике, што би требало да омогући равнотеран развој руралних средина и остатак становништва на тим подручјима, посебно младих, и њихово запошљавање.

М. М.

ЧЕТВРТИ МЕЂУНАРОДНИ ЕТНО ФЕСТИВАЛ У МОРОВИЋУ

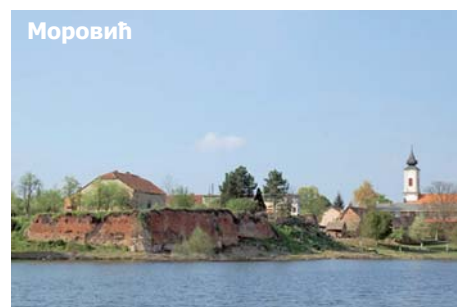
Шанса у сеоском туризму

У Моровићу, сремском селу на обалама Босута и Студве, недавно је одржан IV Међународни етно дан на којем су своје производе, на тридесетак штандова, пред око 3.000 посетилаца, излагали учесници из свих села шидске општине, али и из многих места у Републици Српској и Републици Хрватској. Међу њима је, између осталих, био и велики број излагача здраве хране.

За учеснике и госте (било их је чак из Норвешке) у оквиру богатог програма организовано је такмичење у риболову, одржана су предавања о женском и сеоском активизму и женском предузетништву, организован је еко камп, као и изложба рукотворина.

Део манифестације је био посвећен туризму, о чему је Вероника Гаврић, председница Удружења жена „Моровићанке“, рекла:

– Луксузни хотели нису више у моди, превише су скупи, а туристи желе да од-

мор поведу у што природнијем окружењу, па су обилазак старих шума, лепих предела, атрактивних река и језера, лов и риболов, чист ваздух и здрава храна разлог доласка посетилаца у нашу општину. Трудимо се да допринесемо доласку гостију, а самим тим и запошљавању нових радника из наше средине кроз сеоски туризам.

Мирослав Васин, покрајински секретар за рад, који је свечано отворио Фестивал у Моровићу, изразио је задовољство што у Војводини има већ више од 400 регистрованих удружења жена и што су оне преузеле у своје руке развој својих села.

М. Мектеровић

ЛЕТЊА ЖЕТВА ОПАСНОГ КОВОРА

Зауставимо

амброзију

Према незваничној процени Агенције за заштиту животне средине, у Србији од полenske алергије пати 1,5 милиона људи

Амброзија је најопаснија коровска биљка чији полен изазива алергијске реакције код 10 одсто популације. То је типичан коров некултивисаних, голих земљишта, који се налази у запуштеним двориштима и баштама, између редова на њивама, крај путева и на међама.

У народу је позната као лимунџик (вероватно због боје цветова), опаш, фазануша, и парложна трава. Расте, дакле, у парлогу не бринући о власништву – државно или приватно, сасвим јој је свеједно, само да ту не крочи ни људска нога ни рука која ће је почупати и покосити, ни машина да је заспе хемијским отровом. Достигне висину и до два метра са које, уз помоћ ветра, расејава полен и зреле семенке, освајајући нове површине.

Уколико је људи не зауставе.

Нови Београд – нови приступ

Прошле године Панонска низија била је подручје у коме је забележена највећа концентрација полена у Европи. Незванична процена Агенције за заштиту животне средине (званична се не води) казује да од полenske алергије у Србији пати 1,5 милиона људи. Из дана у дан расте број оних који имају симптоме попут отежаног дисања, сузних очију, промена на кожи, кијавице или гушења.

Због тога се у буџетима локалних заједница планирају средства за уништавање највећег напасника – амброзије. У Новом Саду, где се плански два пута годишње коси око 700 хектара јавних зелених површина, ове године је обезбеђено 26.300.000 динара за механичко и хемијско уклањање амброзије, а 2.300.000 динара утрошено је за картирање терена.

И Нови Београд неколико година уназад има стратегију којом постиже одличне резултате. На јавни позив пријављују се незапослени (ове године било их је 150) који за дневницу чупају амброзију током јуна и јула. Тако је очишћено 30 хектара неуређених парцела, а на 50 – за чупање неприступачних хектара, отишли су косци. Општина је за то издвојила око пет милиона динара, док је град Београд за уништавање ове ко-

ровске биљке на 45 хектара неуређеног градског грађевинског земљишта наменио осам милиона динара. Акција ће трајати до новембра, и вероватно обухватити и локације на којима су грађани приметили амброзију.

Нови Београд иде корак даље, у трећу фазу акције која подразумева сузбијање амброзије сејањем детелине на парцелама где је амброзија почупана или покошена. Рачуна се да ће ова коровска безбедна биљка победити претходницу. Уколико овај пилот-пројекат успе, до следеће године би на Новом Београду амброзија била преполовљена мада је, захваљујући прошлогодишњем планском уништавању, и сада има мање него у 2009.

И грађани су одговорни

Да амброзија није једини проблем радницима који је уклањају, уверили су се недавно представници града Новог Сада, Градског зеленила, Пољопривредног факултета и комуналне инспекције који су присуствовали косидби овог корова на једној парцели у старом Футогу. У разговору са мештанима сазнали смо да се ту камионима довози отпад и шут са градилишта, и да је то заправо депонија обрасла амброзијом. Али, било је ту и „домаћег отпада“ – старог кукуруза, иструлелих дрва, која зарђала шерпа...

Београдски косци амброзије такође су се стално сусретали са стварима којима ту није место – телевизорима, фрижидерима, пластичним отпадом... Доносиоци ових предмета сигурно нису пријављивали ни држави ни инспекцији ту своју „помоћ“ на стварању дивљих депонија. Многи ни на својим поседима нису почупали амброзију, а ни узорним грађанима који су пријављивали где је има није пало на памет да ишчупају неколико струкова, бар у својој околини, близу игралишта где и њихова деца можда проводе време. Рекреације ради.

У праву је градоначелник Новог Сада кад каже да држава не може да стигне на све стране, и да је потребна помоћ грађана.

– Ми ћемо инсистирати на промени законске регулативе – најавио је Игор Павличић. – Ако неко има депонију на свом власништву а не уклони је, ако неко има амброзију и не уклони је, прописаћемо обавезу уклањања и казнене одредбе – без тог система нема резултата, и то ће бити наш конкретан потез.

Ика Митровић

Дах и дух Бразила обитавали су последњих августовских дана у Новом Саду. За четири дана, колико је трајао фестивал, сви који су желели да употпуне слику о овој великој земљи препуној супротности, имали су праву прилику. Разноврсни културни и забавни програми понуђени су Новосађанима, у складу са интересовањима, на више градских локација и, што је у овом времену посебно важно – све је било бесплатно.

Ипак, најважније је то што су ову прелепу манифестацију осмислили и реализовали наши, углавном млади, креативни људи способни да припомогну стварању модерног и културног друштва. Пројекту „Дани Бразила“ Удружења грађана „Арткор“ ритам су додали чланови Ескола де самба – Самбанса, под вођством Саше Игњатовића, а лепоту борилачке вештине некадашњих робова приказали су деца и млади из новосадског капуера клуба који води Сениша Цветковић.

Организацију ове манифестације здушно су помогли Културни центар Новог Сада, Амбасада Бразила, као и Удружење грађана „Неколико младих ентузијаста“, иначе заслужно за велики број културних догађаја у граду.

У Музеју савремене уметности Војводине две изложбе понудиле су посетиоцима део лепоте ко-

ДАНИ КУЛТУРЕ БРАЗИЛА У НОВОМ САДУ

И карневал је био

јом је природа обдарила ово поднебље. „Боје Бразила“ овековечила је на фотографијама Светлана Дингарац, док је Биљана Радојевић „Бразилском бајком – 111 минерала“ показала део богатства полудрагог и драгог камења и љупких ручно израђених фигурица.

У истом простору је новинар Предраг Драгосавац, изузетан познавалац ове далеке земље, имао два предавања о историји и развоју бразилске музике.

Музиком су се бавили и бројни Новосађани на радионицама самба удараљки одржаваним на Петроварадинској тврђави, док су на купалишту Шtrand капуре радионице привукле велики број оних који су хтели да виде мајсторе на делу, али и да пробају неки од покрета ове борилачке вештине.

Дегустације специјалитета бразилске кухиње и забавне вечери у кафићима и клубовима у ритму самбе и босанове, као и пројекције значајних филмова бразилске кинематографије, за неке су били само увертира најављиваног карневала.

И заиста, када је разиграна, весела и бучна поворка четвртог дана фестивала кренула ка центру Новог Сада, публика свих генерација поздрављала их је у шпалиру, хватајући ритам удараљки и придружујући се учесницима све до Шtrandа, где је до дубоко у ноћ настављена велика журка.

Раскош светске метрополе и најчувенијег карневала у Рију, окићена перјем, штрасом и високим потпетицама, закратко је, на измаку лета, обојила и Нови Сад.

Ика Митровић

Првог викенда септембра у Руми је одржана туристичко-привредна манифестација која је на неколико локација у граду и околини окупила велики број учесника и посетилаца. У оквиру „Румске јесени“ одржани су Етно фестивал хране и музике, Сајам меда, Златни котлић, Такмичење у вожњи фијакерима и Моторијада.

Учеснике и госте најпре је поздравила Јулкица Симић из Покрајинског секретаријата за пољопривреду, а манифестацију је отворио Горан Вуковић, председник општине Рума.

Потом је добошар дао знак да дефиле учесника може да почне. Дуж Главне улице Румљани су поздрављали чланове културно-уметничких друштава у народним ношњама, мажореткиње из Аде, фијакеристе и мотоциклисте.

Након дефилеа, на једном од румских фудбалских стадиона одржано је државно првенство у вожњи фијакерима, а у излетишту Борковац 13 екипа кулинара из Београда, Новог Сада, Сланкамена и Руме такмичило се у справљању рибљег паприкаша.

Павловчанке

Горан Вуковић

Веома живо било је и на Градском тргу, где су биле постављене тезге са пчелињим производима, храном, сувенирима, сликама и лицидерским срцима. Ређали су се штандови: Засавица, Клек, Ваљево, Дивош, Банстол, Нерадин, Врдник, Павловци, Нови Сад, Рума...

На штандовима са пчелињим производима – ливадски мед, липов, багремов, мед са шипком, зеленим орашчићима, мед за простату, за јачање имунитета, за болести штитне жлезде... Поленов прах, прополис, матична млећ, ракија медовача, дуњевача, ораховача... Цена килограма меда била је 350-400 динара.

Међу пчеларима је био и Миленко Мирковић из Руме, који

годишње произведе од 6.000 до 7.000 килограма меда.

– Сви су добри, али ливадски мед има највише поленовог праха – каже овај румски пчелар, који је пре петнаест година започео производњу са 40, а данас има 150 кошница. – Моја породица лепо живи од бављења пчеларством, а све што произведемо продамо на сајмовима у Новом Саду, Београду, Суботици, Зрењанину, Ужицу, Чачку, Краљеву и Врњачкој Бањи.

Славица Савић је купила за 1.000 динара кантицу меда од три килограма, јер га њени укућани свакодневно конзумирају. Каже да је са младим боровим иглицама и медом справљала лек за бронхитис.

Мало даље, на тезгама ситни слани и слатки колачи. Посетиоци су их пробали, али и куповали.

На лепо украшеном штанду жене из Павловаца изложиле су завијаче, кифле, сватовску погачу, бакин колач, чупаву питу, пројице и кифлице. По цени од десет динара за један колач, Павловчанке Милостика Зећ, Нада Станковић и Драгана Јаковљевић најбоље су продавале бресквице и штрудлице са маком и орасима. Нашим читатељкама откриле су како праве бакин колач који се топи у устима (замесити 750 грама брашна, 250 гр

шећера, 250 гр масти, четири јајета и прашак за пециво са шољицом млека, правити куглице и пећи у калупу).

Међу излагачима на „Румској јесени“ били су и становници Геронтолошког центра „Срем“. На њиховом богатом штанду могли су да се купе ручни радови корисника – свилене ешарпе и мараме, хеклани столњаци, ташне и корпице, штрикане блузе, џемпери, прслуци, чарапе и друго.

Манифестацију „Румска јесен“ организовали су, по трећи пут, Пољопривредна стручна служба (ПСС) Рума и Средња пољопривредна школа „Стеван Петровић Бриле“, а генерални покровитељ била је СО Рума.

– На овај начин покушавамо да промовишемо сеоски туризам, останак младих на селу и активно учешће жена у домаћинствима – рекла је за „Глас осигураника“ Санда Кљештановић, организаторка из ПСС у Руми. – Републичко министарство за пољопривреду и ресорни покрајински секретаријат дају подстицајна средства за рурални развој. Поред тога, учимо земљораднике да храна пласирана у тањиру туристима доноси знатно виши приход него примарна производња.

Све је на овој манифестацији било зачињено музиком тамбураша, а свој допринос дало је и 500 малишана из Бачке, Баната, Срема, Левча и Београда на ревијалном Фестивалу фолклора „Деца чувари традиције – Ђерам“.

Заљубљеници у моторе имали су у оквиру „Румске јесени“ скуп у излетишту Борковац, а у вечерњим часовима за своју душу и Румљане организовали су концерт групе „Филм“ и Јуре Стублића.

Д. Р.

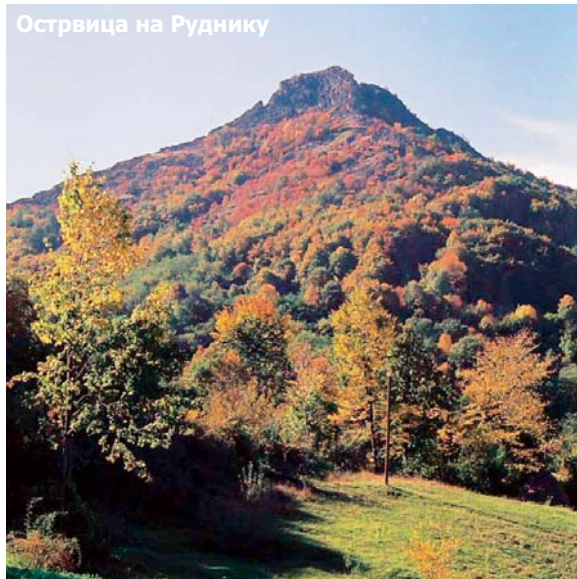
МОГУЋНОСТИ СРПСКОГ ТУРИЗМА

У срцу Шумадије

Виногради на Опленцу

Острвица на Руднику

Тополу са комплексом на Опленцу и такозвану Рудничку Свету гору годишње посети више од сто хиљада туриста

Ради опстанка наше планете и складног суживота човека и природе цео свет обележава Међународну годину биодиверзитета. Овој теми се прикључује и Светски дан туризма који ће 27. септембра бити обележен у Кини, али ће и у другим земљама бити организоване разне свечаности.

Прослави Дана туризма придружила се и Туристичка организација Опленца која тим поводом организује неколико активности. Једна од њих је „Дан отворених врата музеја“ који подразумева бесплатан обилазак Музеја задужбине, Куће краља Петра и Виноградарева куће.

Династијска и винова лоза

Тополу је лане посетило 98.817 туриста, а када је реч о развоју туризма, охрабрује и податак да је у поређењу са 2008. годином, број туриста у овом рејону већи за 0,8 одсто. У овај број, штавише, нису урачунати посетиоци, излагачи и учесници „Опленачке бербе“ и Сабора народног стваралаштва Србије, а само њих је било 170.000. Туристичка организација Србије додељује сваке године на Дан туризма награду „Туристички цвет“, а ТО Опленца је за 2006. годину била добитник овог признања. Захваљујући многобројним мерама и пројектима које

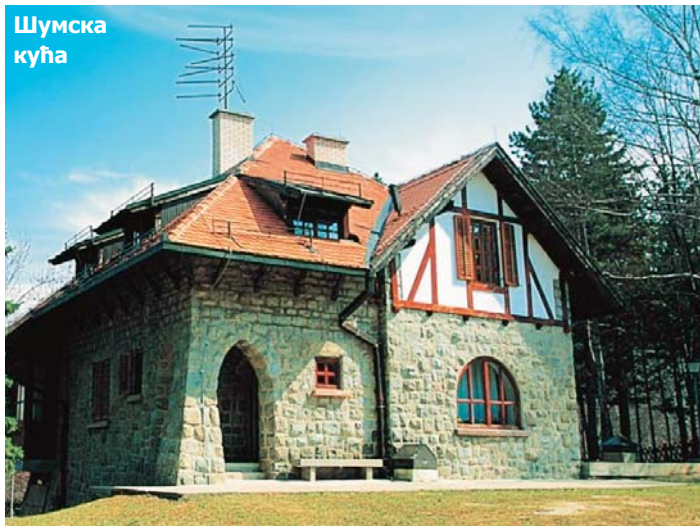
Топола спроводи, ТОС и РТС су 2007. године овој општини доделили и награду за најчистије подручје у Србији.

Некадашње село Каменица претеча је варошице подно Опленачког брда, данашње Тополе. Име јој је дало дрво израсло на међи путева ка Београду, Руднику, Аранђеловцу и Крагујевцу под чијом крошњом су застајали, окупљали се и сусретали путници намерници. Име Шумадија и означава земљу шума. Мало место Топола је велики сведок историје, као и читав предео који наш народ насељава након Косовског боја. Покрај Тополе, у селу Марковац код Младеновца, преминуо је први српски деспот Стефан Лазаревић. Јужно од Тополе налазило се утврђење Рудник. На тлу данашње варошице Карађорђе Петровић је сазидао кућу која је срушена у Првом српском устанку, али је Вожд потом на истом месту подигао утврђено стратешко насеље које се даље изграђује и постаје Карађорђева престоница. Тешко разорену Тополу након пропасти Првог српског устанка, као очекују задужбину обновио је кнез Александар. Данас Конак са кулом, претворен у музеј Вождо-

вих личних ствари и оружја из његовог времена, и црква Пресвете Богородице, потврђују да је некада овде био Карађорђев град.

У комплекс Опленца улази се кроз стражару, зграду уобичајеног шумадијског стила. Летњиковац Карађорђевића (Петрова кућа) претворен је у музеј који говори о животу ове династије. Надомак музеја налазе се Вила краља Александра и Вила краљице Марије. А над овим делом Шумадије, смештена на врху Опленца, посебно се истиче црква Светог Ђорђа. Ова петокуполна грађевина, изграђена према нацрту архитекте Косте Јовановића, заправо је маузолеј. У јужној певници цркве је Карађорђева гробница, у северној краља Петра I, а у крипти почивају 22 члана династије

Шумска кућа

Карађорђевић. У западном прочељу доминирају мозаички циклуси Паје Јовановића посвећени краљу Петру I. У богомољи су копије најлепших фресака из 60 српских манастира, 725 композиција са 1.500 фигура.

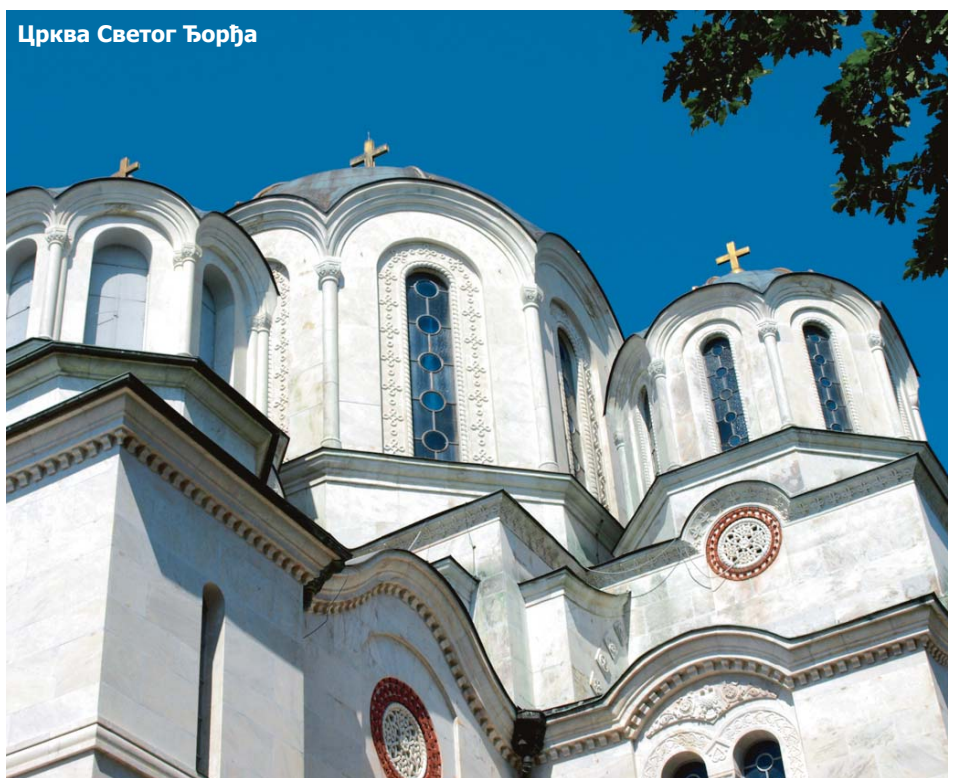
Парк шума Оплепац је, због високих борова, старих храстова, јасена, липе и Панчићеве оморике стављена под заштиту државе. Крајолик око Тополе и Опленца познат је по гајењу квалитетних сорти грожђа и врхунском вину. Сам краљ Петар I занимао се за ову делатност, а Александар I Карађорђевић је наставио традицију гајења грожђа и справљања вина. Краљев подрум на Опленцу завршен је 1931. године, а у близини задужбинског комплекса налази се Виноградарева кућа подигнута 1911. године.

С врха Шумадије

Недалеко од Тополе уздиже се Рудник чији Цвијићев врх (Велики Штурац) на 1132. метру надморске висине чини да ова планина буде највиша у Шумадији. Професор географије Владимира Карић је у својој књизи из 1887. забележио: „Ако од Великог Штурца опишемо круг са полупречником од само двадесет километара, ми ћемо у њему наћи Орашац и Таково, и Тополу и Црнућу, и манастире Враћевшницу, Благовештење, Вољавчу, и Рајићеве Страгаре, и Добричину Добрачу, и Миланову Брусницу, и Мелентијеву Врбаву и Ломин Драгољ“. А просторна близина увек указује и на историјску повезаност. Јужно од Тополе је 20. јуна 1459. године пао, као последње упориште деспотовине, утврђени град Рудник. У Тополи, као успомена на то време, један заселак носи назив Деспотовица.

Рудник је званично још 1922. године проглашен за ваздушну бању а данас је неправедно занемарен као туристичка дестинација. Лековитим га чини велика количина озона. Само име планина је добила због рудничке делатности, а записи из другог века наше ере сведоче да се још тада овде рударило. Само насеље Рудник су у праисторијском добу настанили Илири и Келти. У првом веку нове ере до Рудника су дошли и Римљани. Током владавине краља Драгутина овдашња варошица добија кованицу новца и тада је искован први српски динар са ћириличним натписом. Касније, за време деспота Стефана Лазаревића и Ђурђа Бранковића, ово је био значајан трговачки и рударски центар државе.

На Руднику је и Острвица, једини угашени вулкан у Србији. Према предању, утврђење на врху Острвица на Руднику градила је Ирина која је у народу позната као проклета Јерина. Предање преноси да је град подигнут од камења

које су трудне жене доносиле из оближњег села. До Острвице се стиже путем изазовним за планинаре. У историји се помиње први пут у 14. веку, када се у време ратних пустошења у њу склањају дубровачки трговци. Стари српски летописи говоре да је Острвица два пута заузимана и разарана од Турака. Данас је утврђење под заштитом државе. Рудник је питома планина, обрасла бујном шумом кроз коју пролазе бројни маркирани путеви и стазе које воде до археолошких налазишта, врхова и видиковаца, и до три манастира. Масив централне Србије је у 19. веку био једно од најшумовитијих пространстава, настањено многобројном дивљачи, а марта 1922, на позив ловаца, великој хајци на вука придружио се и краљ Александар Карађорђевић. И данас је на Руднику развијен ловни туризам, а постоји и ловачка кућа.

Рудник, са бројним превојима и врховима, пашњацима, зеленим површинама, изворима река Јасенице, Деспотовице, Сребренице, средњовековним манастирима, са бројним историјским споменицима из средњовековног периода и из доба Првог и Другог српског устанка, заслужује праву, пре свега туристичку потврду. Манастир Благовештење смештен је у средишту рудничке планине, на 429 метара надморске висине. Подигнут је у 14. веку, а обновљен 1795. године. У долини Бањске реке је манастир Вољавча, сазидан око 1530. године. Манастир Св. Николе (Никоље) налази се у долини Никољске реке, а подигнут је у време владавине деспота Стефана, 1425. године. На јужној страни планине, надомак села

Враћевшнице, налази се истоимени манастир. Саграђен је 1431, а обновљен и живописан 1737. године. Црква Петковица је у долини реке Сребрнице, под самим Рудником, и грађена је у традицији рашке школе. А у селу Рамаће је манастир Куманица који, према предањима, датира из доба владавине цара Душана и има најстарији живопис у Шумадији.

На Руднику живи и Породица бистрих потока, еколошка комуна која је више од двадесет година смештена у малом селу Брезовица, окружена са три потока и нетакнутом природом. Доминантна планина централне Србије обилује лековитим биљем, а разноврсна и богата вегетација омогућава бављење пчеларством и сточарством, док у нижем појасу постоје изванредни услови за воћарство и виноградарство. У варошици Јарменовци, подно Рудника, постоји кафана која непрекидно ради више од двеста педесет година. Она је често гостила и принца Томислава Карађорђевић, који је од повратка у Србију живео на Опленцу.

Овај део Шумадије, односно Тополу са комплексом на Опленцу и такозвану Рудничку Свету гору годишње посети више од сто хиљада ђака и поштовалаца историје, из Србије али и из иностранства. Природно богатство и непроцењиво вредни докази прошлости указују да посебност рудничког краја даје могућност за развој рекреативног, ловног и културно-историјског туризма и да би овај предео требало да дочека и туристичку афирмацију. Средњом, овдашњи житељи све више учествују у туристичкој понуди.

Јелена Оцић

СПЕЦИЈАЛНА БОЛНИЦА НА ЗЛАТИБОРУ СПРОВОДИ ПРОГРАМ ЛЕЧЕЊА ГОЈАЗНОСТИ КОД

Чиготица за здравију

У протекле две године кроз програм заснован на увођењу и усвајању измена у исхрани и физичкој активности, прошло више од 1.000 гојазне деце и адолесцената

Дебело дете је само коју деценију раније било синоним здравог детета. Данас, на срећу, овакав став припада прошлости. Гојазност је попримила феномен глобалне епидемије и убраја се у најозбиљније здравствене проблеме са којима се суочава савремени свет. Према проценама Светске здравствене организације, до 2015. број гојазних достићи ће једну милијарду. Распрострањеност гојазности међу децом и адолесцентима расте како у развијеним, тако и у земљама у развоју. О томе колико је међу младима у Србији присутан овај не само естетски, него и медицински проблем, за „Глас осигураника“ говори мр сц. мед. др Снежана Лешовић, начелница Центра за превенцију и лечење гојазности Специјалне болнице Чигота на Златибору.

– И у Србији гојазност деце и адолесцената поприма епидемијске размере. Прекомерна ухрањеност и гојазност присутна је код 18 одсто адолесцената, према подацима истраживања Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ из 2006, што је у односу на 2000. пораст од готово 50 процената

Младен Јаковљевић, један од пацијената, са докторком Снежаном Лешовић

– каже др Лешовић и напомиње да је у питању све тежи степен гојазности, као и да од 60 до 85 одсто деце школског узраста остаје гојазно и по одрастању.

Реч је, како каже, о једном од најкомплекснијих клиничких синдрома. Јер, гојазност не представља само естетски проблем, већ је и један од узрока здравствених тегоба у педијатријској популацији.

– Гојазност је важан фактор ризика оболевања и смртности у одраслом животном добу. Гојазност деце повезана је са повећаним ризиком настанка бројних

метаболичких компликација, као што су инсулинска резистенција, поремећај промета шећера у организму, дијабетес типа 2, метаболички синдром. Таква деца имају повећан ризик за појаву ортопедских, кардиоваскуларних и респираторних болести – објашњава др Лешовић.

Ризичан вишак килограма

Дебљина може допринети развоју дијабетеса, болести срца и крвних судова, гастроентеролошких и бубрежних обољења (услед повећаног уноса кухињске соли и масне и слане хране), коштано-зглобним променама, артериосклерози, поремећају дисања, а доказана је повезаност између прекомерне тежине и неких облика карцинома. Гојазност убрзава процес старења. У дечјем добу и адолесценцији изазива исте здравствене сметње као и код одраслих, и нипошто је не треба схватити олако или као пролазну фазу.

Чињеница да је петина деце и адолесцената у Србији умерено гојазна или гојазна, према мишљењу стручњака, захтева мобилизацију читаве заједнице у развијању и унапређивању организационих програма превенције гојазности. Тако је Удружење педијатара Србије, у

будућност

сарадњи са Специјалном болницом Чигота на Златибору, осмислило 2007. године пројекат „Превенција и лечење гојазности код деце и адолесцената у Србији“, на темељу добрих резултата програма Чигота, који се дуже од две деценије успешно „обрачунава“ са проблемом гојазности одраслих.

Републички завод за здравствено осигурање одобрио је 2008. лечење и рехабилитацију гојазној деци узраста од 12 до 18 година у трајању од 21 дан једанпут годишње. Млади тог узраста са вишком килограма који угрожава здравље, уз упут лекара примарне заштите, лече се о трошку државе. У протекле две године у Центру за превенцију и лечење гојазности лечено је, едуковано и рехабилитовано више од 1.000 деце и адолесцената. Учесници Програма Чиготица су из свих делова Србије, земаља у окружењу, као и из већих европских центара.

Само током протеклог лета на Златибору је, због вишка килограма, лечено и рехабилитовано око 300 адолесцената. Свако пето дете је, због жеље да побољша здравље, самоиницијативно учествовало у програму Чиготица и лечено о свом трошку.

– Циљ лечења јесте дугорочно, трајно смањење телесне масе, унапређење здравља уз промену понашања, као и усвајање здравих животних стилова. За одржавање постигнутих резултата неопходне су промене у начину живота свих чланова породице, као и индивидуална

мотивација, социјална подршка и ангажовање – истиче др Лешовић.

Она објашњава да су урбанизација, глобализација тржишта и економски развој узрок наглих промена стила живота и исхране. „Нутрициона транзиција“, у смислу повећаног конзумирања хране велике енергетске вредности и велике потрошње масти, уз недовољан унос комплексних угљених хидрата, поврћа и воћа, као и недостатак физичке активности, сати испред ТВ-а и рачунара, знатно доприносе порасту гојазности. Окружење у којем данас деца одрастају снажно подстиче настанак и одржавање гојазности, чиме се отежава усвајање здравих навика у исхрани и физичкој активности – наглашава др Лешовић.

Дебљина је и значајан психолошки проблем. Као најчешће психолошке последице гојазности наша саговорница истиче анксиозност, депресивност, снижено самопоштовање, неповољну слику о сопственом изгледу, али и злоупотребу дувана. У Центру се обављају дијагностичка испитивања и лечење у коме учествују педијатар ендокринолог, специјалиста физикалне медицине, психолог, професори физичког васпитања, нутрициониста и медицинске сестре. Уз стручан надзор пацијенти добијају план исхране и физичких активности зависно од узраста, кондиције и здравственог стања. Предност програма Чиготица је мултидисциплинарни приступ лечењу гојазне деце. Непосредни циљ лечења је-

Вага опомиње

Према подацима истраживања здравља становника Србије из 2006. године, око две трећине (67,7 одсто) деце и омладине узраста од седам до 19 година је нормално ухрањено. Готово педина младих овог узраста, њих 18 одсто, умерено је гојазно (11,6) или гојазно (6,4 посто). Поређења ради, шест година раније умерено гојазних било је 8,2, а гојазних 4,4 одсто. Умерена гојазност је идеална телесна тежина повећана за 15 одсто. Изразита гојазност је идеална тежина повећана за 25 одсто, док се малигном (екстремном) гојазношћу сматра телесна тежина за више од 60 процената изнад „оптималне“.

сте постићи дугорочну – трајну редукцију телесне масе, унапредити здравље уз промену понашања, и усвајање здравих животних стилова. Лечење у програму Чиготица подразумева хипокалоријску, уравнотежену исхрану (пет obroка), свакодневну и разноврсну физичку активност (шетње, брзи ход, вежбе обликовања, вежбе у води, пливање, спортске игре), клиничку, психолошку подршку и едукацију (предавања, радионице).

Резултати Чиготице охрабрују. Мултидисциплинарни приступ доводи до знатног смањења телесне масе – од четири до 11 килограма, до нормализовања крвног притиска и метаболичких фактора ризика, побољшања физичке способности и самопоуздања. Програм промовише здраве животне стилове, едукује децу која усвајају здраве навике у исхрани и схватају значај свакодневне физичке активности. Индивидуална мотивација, социјална подршка и ангажовање породице су од приоритетног значаја у лечењу гојазности. Ефикасност програма Чиготица у лечењу гојазне деце процениће и актуелно истраживање о одрживости постигнутих резултата, за шта су неопходне промене у начину живота свих чланова породице.

У плану је изградња новог објекта Центра за превенцију и лечење гојазности код деце и адолесцената у комплексу Чигота на Златибору, као и промоција програма и сарадња са сличним центрима за лечење гојазности широм Европе.

– Надамо се да ће резултати нашег рада дати велики допринос у превенцији и лечењу гојазности деце у нашој земљи и да ћемо пружити одговоре на бројна питања и загонетке гојазности – рекла је на крају разговора др Снежана Лешовић.

Јасмина Томашевић

У сусрет јесени

Печени плави патлиџан са паприкама

(за четири особе)

Време припреме: 60 минута

Састојци: 500 г плавог патлиџана, једна жута бабура, једна црвена бабура, 10-12 чешњева белог лука, пола кашике биљног зачина, мало бибера, шест кашика свежег исцеђеног лимуна, пола кашичице љуте млевене паприке, 2-3 кашике ситно сецканог першуна, две кашике менте сецкане на танке трачице, 4-5 кашика маслиновог уља, мало црних маслина.

Припрема: Загрејати рерну на 175 степени. Плави патлиџан ољуштити и насећи на веће комаде па га ставити у хладну посољену воду на десетак минута. Извадити из воде и осушити га кухињским папиром. Паприке опрати, очистити од семенки, па их исећи на веће комаде. Одвојити од главице 10 до 12 чешњева белог лука, али га не љуштити. Све поврће измешати са зачинима. Узети већу али плићу посуду, ставити папир за печење доле па сипати измешано поврће, прелити маслиновим уљем и додати шест кашика свеже исцеђеног сока од лимуна и лимунуову корицу. Пећи непокривено у рерни око 35-45 минута. Повремено промешати.

Напомена: Печено поврће извадите из рерне, ољуштите печени лук од љускица, пазите да га не изгњечите, да остану цели чешњеви, додајте першун, маслинке и менту, све добро измешајте и послужите као прилог или главно јело за лагану вечеру.

Пуњени плави патлиџан

(за четири особе)

Време припреме: 60 минута

Састојци: три плава патлиџана, 300 г млевеног јунећег меса, главица црног лука,

четири парадајза, 50 г путера, кашика презли, веза першуна, једно јаје.

Припрема: Неољуштене патлиџане расећи уздуж на пола. Пропржити на загрејаном уљу. Оцедити, охладити и кашичицом извадити средину. Издинстати месо са сецканим црним луком, додати средину патлиџана, ољуштени парадајз, презле, јаје

и сецкани першун. Напунити полутке и пећи у рерни 50 минута на 250 степени.

Мусака од плавог патлиџана

(за четири особе)

Време припреме: 50 минута

Састојци: килограм плавог патлиџана, четири дл па-

радајз сока, 50 г пармезана (ренданог), 350 г млевеног јунећег меса, дл уља, 1/2 дл маслиновог уља, две кашичице измрвљеног сувог босиљка, со и бибер по укусу.

Припрема: Патлиџан исећи на колутове, пропржити на врелом уљу с обе стране. Посолити колутове и поређати их у ватросталну посуду, намазану маслиновим уљем. Прелити их једним делом парадајз сока, посути пармезаном и босиљком и прекрити динстаним млевеним месом. Овај поступак понављати док има материјала. Пећи у рерни 30 минута на 250 степени.

Напомена: Ово јело може бити главно јело за лагани ручак или топло предјело.

Грчка мусака без меса

(за четири особе)

Време припреме: 60 минута

Састојци: кг плавог патлиџана, два парадајза, 100 г сира фете, 60 г тврдог сира, 200 грама киселе павлаке, три јајета, главица црног лука, уље, веза першуна, со, бибер, тимијан и оригано.

Припрема: Патлиџане опрати и исећи на котурове. Посољене их оставити 15-20 минута, па добро исцедити. Половину патлиџана испржити на уљу. Исећи лук, другу половину патлиџана и додати све зачине. Продинстати, прохладити и испасирати. Додати ољуштен и на коцке исечен парадајз.

Изгњечити фету, нарендати сир, додати киселу павлаку и јаја и добро промешати. Половини ове мешавине додати пропасирану масу и све добро измешати. Затим у ватросталну посуду ставити половину пржених патлиџана, па припремљену масу и другу половину патлиџана. Залити другом половином мешавине сира и јаја. Пећи у рерни око 30 минута на 250 степени.

Припремила: С. С.

ПРИЧАЛА МИ МОЈА БАКА

Скупљачи уља

Народ ко народ, кад чује да ће нешто да поскупи или да га неће бити, навали у велике дућане и обрсти све полице. Право каже министар трговине да је у питању само непотребна психоза

За оних јулских врућина, чедо моје, седели смо у ладовини дању а и на шору ноћом, докле год не би мало заладило. Распредали смо, као и обично, о свему и свачему што смо већ више пута испричали. Тако ти је у старости, дете моје: ил се не сећамо да смо о томе пре диванили, или немамо нове доживљаје о којима је интересантно причати на клупици. Срећом, стижу до нас и новине, и телевизија, а богами и интернет у који гледа кум Степа.

Тако нам је једне ноћи приповедео како сад ђаци у Чешкој више не скупљају стари папир, него искоришћено јестиво уље. То употребљено уље, уместо да домаћице и други који кувају сипају у канализацију и загађују околину, сада одлажу у пластичне флаше и чекају кад ће их ђаци покупити.

У 600 школа наместили су бурад, и тако сваког месеца деца прикупе неколико тона отог уља, које се ондак вози у рафинерију на пречишћавање; додају му још неког уља, и може да служи као гориво. Једно предузеће је оправило свој дизел генератор за производњу струје да ради на такво уље, и кажу да су трошкови смањени за трећину.

Е, то је брига Европљана о екологији и економији.

И код нас се ових дана прича о уљу. Народ ко народ! Кад чује да ће нешто да поскупи или да га неће бити, навали у те велике дућане и обрсти све полице. Право каже министар од трговине да је то само у питању непотребна психоза. Млека има, оног скупљег, дуготрајног, чоколадног и масних сирева, и био јогурта, и фитнес јогурта, и воћног јогурта, и свега онога што је лепше и укусније од обичног млека на који је народ баш навалио. И уља би било, сигуран је министар, и нема разлога да поскупи, да – ко други него народ, није покуповао залихе и испразнио продавнице. Па се чудимо што је цена скочила. Зато нам је преко телевизије поручио да „непотребним куповинама не дајемо ветар у леђа онима који желе да повећају продају, да повећају цене и да раде нешто што није у интересу свих грађана Србије“. Као да смо из обести постали скупљачи уља!

Питала га је водитељка, дете моје, о тим монополистима на тржишту хране и картелском удруживању које код нас није дозвољено, и баш нарочито питала да нису и они мало криви за несташницу и поскупљење основних намирница. Лепо јој је одговорио да свако ко уђе у бизнис има циљ да заради, и да

је то легитимно право. Е, сад, ако се неко огрешо о закон, па злоупотребљава свој положај на тржишту, ту је држава да санкционише и кажњава оне који то раде. Имаде званична, законом овлашћена институција да то утврди, санкционише, да поднесе пријаву... „Па, ако имају доказе и аргументе, ако неког треба казнити, нека то и ураде – непотребно је о томе сваки дан причати“, изјави министар у телевизију.

Видиш, љуби те баба. У том грму баш и лежи зец. Имамо ми ту комесију за заштиту конкуренције, и баш ти који у њој раде су и рекли да је тржиште прехранбене индустрије у Србији под контролом десетак картела који се тајно споразумевају и договарају о ценама и условима продаје између прерађивача и трговаца. Покренули су истрагу, али још нису нашли доказе. А и какви би то били тајни споразуми ако би се лако, или уопште, нашли докази.

Додуше, раде и саветници за борбу против корупције, а и фирме – добављачи ових „великана“ пишу тужбе због много чега, али најчешће што не могу да наплате потраживања старија и од шест и више месеци. Али, те тужбе стоје по фиокама разних судова и не гледају светлост дана, док они који су их писали економски пропадају, затварају фирме и отпуштају раднике, којима најчешће дугују и по неколико плата.

Шут се са рогатим не може такмичити, поготово са онима који су, уз благослов и подршку моћних партија, покуповали пола Србије.

Жао ми је и оних представника организација за заштиту потрошача који траже од државе да пусти слободан увоз уља, без царине од 30 одсто, и питају наглас да ли држава штити потрошаче или произвођаче.

Е, чедо моје! Држава, како ствари стоје, у том би се случају морала одрећи својих прихода у корист потрошача, а то никако не може. Велике јој паре требају до 2012. године.

Унука Ика

НИ БОГАТИ НИСУ ОНО ШТО СУ БИЛИ

Криза у „златној држави“

Иако најбогатији део Америке, Калифорнија не успева да нађе формулу за решавање проблема превисоких пензија својих чиновника

Да је којим случајем независна држава, Калифорнија би била међу десет најбогатијих на свету. Најмноогољуднија федерална јединица САД (37 милиона становника) има бруто национални производ (све што се за годину дана произведе и кроз услуге размени) 1,8 милиона долара, приход по становнику 39.000 долара, има

државе. Синдикати државних намештеника (службеници, полицајци, ватрогасци, учитељи и слична занимања) организовани су у неколико веома моћних удружења која су, у временима бољим од данашњих, успела да се изборе за веома дарежљиве пензијске погодности за које данас једноставно нема новца. С друге стране, због њиховог политичког утицаја (тврди се да контролишу све посланике Демократске партије у локалној скупштини), није могуће променити ни законе који су им ово дали.

Отуда на државне пензије – они који раде у приватном сектору пензионишу се по другачијем систему од оних који раде у јавном – одлази око 30 милијарди долара годишње, док истовремено буџет Калифорније има 26 милијарди де-

шала економска криза која је у последње две године протутњала светом, а која се и у Калифорнији још и те како осећа. Због кризе је тамо без посла остало око милион људи који су радили у приватном сектору, док се број оних које плаћа држава није смањио. Штавише, платни списак државе у последње три деценије растао је три пута брже од прихода у њеном буџету.

У решавању овог проблема немоћни су и мишићи гувернера Арнолда Шварценегера, који је успешну филмску каријеру 2003. године претворио у политички капитал и победио на изборима за првог човека Калифорније. Ових дана њему истиче други, последњи мандат и од бирача ће се растати тако што ће им оставити више проблема него што је затекао.

ријере својој годишњој плати додају неискоришћене годишње одморе, боловања и слично, што им омогућава да већ са напуњених 55 година живота, када имају право да оду у пензију, могу да рачунају на сасвим пристојан пензијски чек.

Примера ради, полицајци, ватрогасци и слична занимања имају право на три одсто пензијских прихода у односу на последњу плату за сваку годину радног стажа. То практично значи да неко за 25 година рада већ обезбеђује пензију која износи 75 одсто његове последње плате, која у Калифорнији, разуме се, није мала.

У актуелним дебатама које се овим поводом воде изнет је пример шефа једне ватрогасне станице који је себи на овај начин обезбедио пензију од 284.000 долара годишње. Поређења ради, годишња плата председника Барака Обаме је 450.000 долара.

Иначе је свакоме ко се у Калифорнији пензионише као државни намештеник са 55 година живота загарантована доживотна пензија од 3.000 долара месечно, која је, уз то, заштићена од инфлације.

На питање како изаћи из овог прилично зачараног круга, одговора засад нема. Оно што се примењује у другим земљама – повећање пореза, на пример, у Калифорнији (као ни у целим Сједињеним Државама) није примењиво из политичких разлога. Јер, није лако објаснити да запослени у приватном сектору држави морају да дају више да би они које она плаћа као пензионери живели боље.

Због тога је гувернер Шварценегер ситуацију у којој се држава налази недавно сумирао овако: „Наш новчаник је празан, наша банка је затворена, наша кредитна линија је пресушила...“

Милан Бекин

чак 663.000 милионера – и велики проблем са својим државним чиновницима, односно њиховим пензијама.

Проблем се састоји у томе што је свако ко тамо прима плату из буџета, у моменту кад одлучи да се пензионише практично милионер на рачун

фицита. Најдраматичнија сума је међутим она од 500 милијарди долара, колико се досад накупило дуга према пензијским фондовима из којих се исплаћује онима који су некад били на платном списку државе.

Ситуацију је, наравно, као и на другим местима, погор-

Недавно је пропао и најновији Шварценегеров покушај да укине раширену праксу „надувавања“ плата државних службеника у последњој години радног стажа, чиме се аутоматски повећавају и њихове пензије. Запослени, наиме, тек у завршној години ка-

Код куће што дуже

Тражи се пријатељ, поручивао је текст објављен раније ове године у „Копенхаген посту“, уз наведен почетни услов. Кандидат треба да је старији од 60 година, а од њега се очекује да знање и мудрост својих зрелих година кроз причу и дружење пренесе онима који тек улазе у живот, младима од осам до осамнаест.

У земљи која је на основу животног стандарда и свега што пружа својим грађанима посебно обележена на мапи најсрећнијих места на планети (према истраживању Универзитета у Лестеру, Данска је 2007. била прва на тој листи) оглас попут наведеног није необичан, и не изненађује. Као што се и у животу појединца најдрагоценије ствари новцем не могу платити, тако и најорганизованија и најбогатија заједница одговоре на нека важна и озбиљна питања, као што су рецимо емоционални проблеми деце и адолесцената, тражи у људској солидарности и добровољном ангажовању.

Сазнања Националног друштва пријатеља деце, иницијатора акције „Најбољи пријатељ“, која се обнавља сваке године (финансира је Национални одбор социјалних слу-

жби), упућују на то да је више од 15.000 младих Данске, у најосетљивијем узрасту, усамљено и рањиво.

Док с једне стране друштво вршњака ништа не може да замени, с друге, познанство и разговори са волонтерском баком или деком, благим и пуним разумевања, и те како обогаћују живот сазнајно и садржајно. Штавише, ови необични дружбеници својим искуством могу младима да помогну у разним ситуацијама нелагоде и неспоразума са околином. Старији, пак, уживају немерљиву сатисфакцију у поновном откривању себе у улози неког ко је слушан, користан и потребан.

Уопште узев, Данска је место – како је неко лепо приметио – где људи не морају да се плаше старости. Попут свих високоразвијених држава, ова скандинавска земља има растући постотак старих (од пет и по милиона становника, 900.000 је старије од 65 година, од чега је 224.000 преваљило 80), али истовремено, заједно за суседном Шведском, највише у свету даје на њихово збрињавање – 2,6 одсто бруто националног производа (Шведска чак 3,3 одсто).

Захваљујући издашности државе, старима су загаранто-

вани бесплатна нега и помоћ у кући, а сви грађани кад напуне 65 година стичу право на старосну пензију, независно од личног финансијског статуса. Чврста материјална подлога није, међутим, једино што одликује политику социјалног старања у Данској. Њену подједнако важну карактеристику представља принцип самопомоћи на којем се предано инсистира. Стога се, уместо институционалном смештају, предност даје останку и јако старих особа код куће, у сопственом дому, где им се уз редовно или повремено прискакање у помоћ олакшава свакодневни живот.

Степен и врсту помоћи одређују сами корисници, а њоме су обухваћене разне активности – од асистенције у одржавању личне хигијене, храњењу, кретању, узимању лекова, до крупнијих послова чишћења куће, кувања, куповине. По потреби и раније, али 75. рођендан је свакако тренутак када теренска социјална служба улази у кућу данског пензионера да провери у каквим условима живи, како може да му се помогне и да га подсети да у свако доба може да им се обрати.

„Та посета има огроман значај јер доноси поруку при-

падности, даје осећај сигурности“, цитира „Торонто стар“ канадску лекарку геронтолога Маргарет Мекадамс која је током боравка у Скандинавији била импресионирана тамошњим решењима и предностима оваквог приступа у односу на ништа мање богату Канаду. Задивио ју је, како је рекла, став „поносите независности“ који је учила у многобројним сусретима у Данској и Шведској и напори да се настави са свакодневним пословима и кућним обавезама, шта год то значило, макар само кување чаја.

– Суштина те филозофије је да, ма како слаб био, имаш право да управљаш својим животом – примећује Мекадамсова.

На сличан начин и уз сликовит пример ову проблематику тумачи и Тине Ростгард, из данског Центра за социјална истраживања:

– Принцип владе је одржавање активне припадности старих особа и очување њихове самосталности докле год је то могуће. То рецимо значи да ако некоме умре супруга која је дотад кувала, нећемо убудуће ми да му обезбеђујемо храну, већ ћемо га научити да кува. Човек мора да буде отворен за учење и нова знања све до сопственог краја.

Од овога полазишта не одустаје се ни у специјализованим институцијама. Без обзира на психофизичку кондицију, па и ако су погођени деменцијом или Алцхајмеровом болешћу, сви станари су, према својим могућностима, радно ангажовани, било у башти на ситнијим пословима или у кухињи и слично. Некоме ће ово личити и на претеривање. И новинарка „Торонто стар“ била је затечена када је на излазу из лифта у дому за старе „Лоте“ сусрела 93-годишњака са кацигом на глави који се испомаже ходалицом. Имао је проблем са равнотежом и више пута је падао. Уместо останка у соби у страху од повређивања, нађено је солмонско решење. Кацигу на главу, па у шетњу.

Д. Драгић

УРБАНИЗАЦИЈА СРБИЈЕ

Потребе слободне државе

Грађанство не сме куће подизати и јендеке копати без дозволе и савета инжењера, садржај је наређења Попечитељства внутренних дела послато Управителству вароши Београд 16. јула 1847. године. Наређење Попечитељства уследило је као последица учестале праксе грађана да се оглушују на „публикације“ о забрани градње кућа и дућана без претходне дозволе власти. Због тога је Управа вароши била приморана да те бесправне објекте руши, може се прочитати у трећој књизи капиталног петотомног издања „Живети у Београду“ градског Историјског архива. За период четврте и пете деценије 19. века наводи се да власти констатују многобројне примере недозвољене градње, подизања кућа, преправки и дозифивања зграда, подизања и поправки ћуприја и заграђивања плацева, без поштовања плана и потребних дозвола. Занимљив је допис од 16. фебруара 1850. године којим се тражи забрана преравања главног Крагујевачког друма које је уочено на простору од Мокрог луга до „раковачких вратница“.

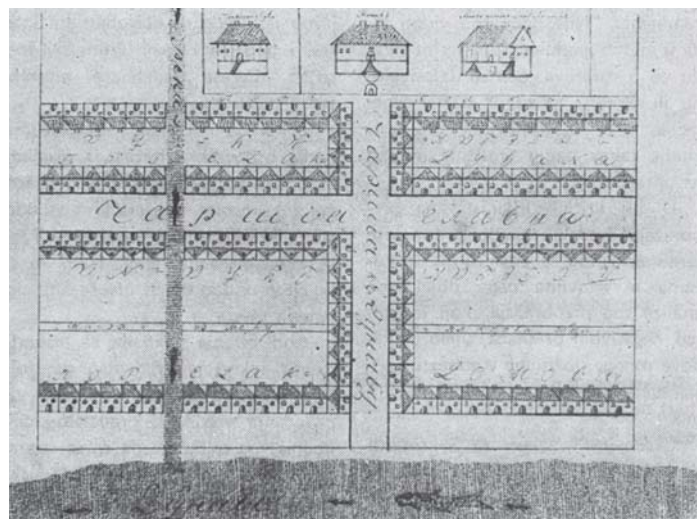
У осврту на то време констатује се да владиним чиновницима свакако није било лако да се боре против модела понашања наслеђеног из вишевековног доба подаништва под Отоманском царевином када су „генерацијама неговане и унапређиване склоности српских сељака да саботирају државне послове и злоупотребљавају државне институције и ресурсе“, модела који се препознају и у народној песми „Орање Марка Краљевића“ (Море, Марко не ори друмова, / Море, Турци не газте орања).

Ова документа осветљавају само део околности које су пратиле процес урбанизације Србије у 19. веку након ослобођења од Отоманског цар-

ства. Урбанистичка делатност успоставља се тридесетих година, а произишла је из потребе слободне државе за новим градовима и новим центрима државне управе, али и из националног циља да се премости велика економска и културна заосталост између развијених европских држава и опустошене Србије.

Планско ушоравање села

Те разлике биле су упадљиво видљиве у неуређеним и запуштеним паланкама из турског периода. Према опису савременика, затечено стање после 1815. било је изузетно

Први урбанистички план

тешко, села су представљала скуп раштрканих сиромашних колиба, а вароши (које су Турци напуштали), сплет кривих и узаних улица, са чаршијом која се састоји од ниских дрвених дућана.

После Другог српског устанка уследио је велики прилив досељеника, нарочито из области које су остале под турском влашћу, и њима се бесплатно делила земља. Циљ је био да се повећа национални доходак и број пореских глава и пореских прихода као основног државног прихода. Све већи прилив новог становништва с једне, и све

већа разбијеност села с друге стране, доводили су до потребе њиховог планског груписања. Тако око 1827. године почиње прво планско ушоравање села у Мачви када је, по неким архивским документима, у покрет стављено око 3.000 домова. Дрвене брвнаре су „помоћу кола посебно направљених премештане на једну или две миље растојања, на означена места“, писао је Б. Куниберт у свом делу „Српски устанак и прва владавина Милоша Обреновића“, преведеном на српски језик 1901. године. Карактеристика нових села била је у неколико правих широких улица, поред

урбанизма новог века“ проф. др Бранко Максимовић пише да до оснивање нових вароши долази из потреба да се у групи сместе досељеници са стране, као и избеглице које се враћају домовима (Лешница, Лозница, Пожега), да се оснују нови трговачки центри (Рашка и Деспотовица, каснији назив Горњи Милановац) или да се варош прошири на новој територији, што је пример за Београд изван шанца, и нове чаршије Алексинца и Ваљева.

Изградња градова на слободном земљишту по урбанистичком плану омогућавала је да се остваре и одређене концепције о складном изгледу улица и тргова. У акту Државног савета из 1848. године о оснивању пограничне вароши Рашка изражена је и естетска компонента, напомиње проф. Максимовић. Новим житељима постављају се и нарочити услови „...да сваки закупитељ ових плацева има место пред својим плацем по линији поравнати, калдрмисати и своју кућу по назначеној висини сокака поставити, како би се тим начином чаршија уредно постројила и лепши вид до- била“.

У то време храбро је примењена нова урбанистичка концепција која се у основи разликовала од урбанизма примењеног у већини европских земаља. Она се огледала у томе да се напусте старе неудобне вароши, и бришу са лица земље сплетови кривих, уских и слепих сокака, а оснују нови градови који ће бити израз бољег живота и новог друштвеног уређења у ослобођеној земљи. Да није било таквих схватања, читава урбанизација у Србији била би упућена другим правцем који би водио ка изградњи беспланских, „дивљих“ насеља која су настајала много касније.

Душко Вуксановић

(Наставак у следећем броју)

ИЗЛОЖБЕ СТАРИХ ЗАНАТА

Мајсторство у очувању вредности

Сваки ручно израђен предмет је уникатан и утолико има и вишу цену. Али то не значи да не може да нађе своје место на тржишту. Национална изложба старих заната постављена у Етнографском музеју представљала је другу фазу Пројекта очувања старих заната. Организатор ове поставке, поред домаћина, било је и Министарство трговине и услуга.

Етнографски музеј је и прошле године посветио пажњу старим занатима. Приређене су изложбе „Сарачки занат у Вршцу“, „Све све, али занат“ и „Вунена бајка“. У овогодишњи пројекат је укључен и музејски саветник Ранко Баришић.

– Када сам дошао у Етнографски музеј, пре две деценије, ситуација је била крајње хаотична, многи предмети су били без икаквих ознака, занати су били последња рупа на свирали. Данас има-

Ранко Баришић

Национална изложба старих заната је била површински преглед занатства у Србији. На мањем простору представљено је више од десет старих заната, односно грнчар, казанџија, кујунџија, стаклар, медар, бомбонџија, иконописац, опанчар, асурџија, ткаља и везиља. Етнолог Ранко Баришић сматра да стари занати имају будућност, али уз веће разумевање државе.

– Нажалост, данас готово све увозимо. Чак и робу ван стандарда, и ван здравственог квалитета. Губи држава, губе мајстори, сви губе... Обновом заната могуће је креирати нова радна места. Занатлије имају фискалне касе и ПДВ 18 одсто. Од када је то уведено, затворен је највећи број радионица одједном. Историјски примери показују да је неке државе спасило занатство. Јапан је данас велесила захваљујући занатима на које је ставио акценат на прелазу из 19. у 20. век. Ту је и модел Италије која је после Другог светског рата подстакла занате. У Француској читаве области на традиционалан начин производе кавезе за птице и мишоловке. Ми једини у Европи правимо керамику без кола, керамику ручног кола (тако се ради у Злакуси) и керамику из калуца. Имамо велику шансу да промовишемо национални етос кроз старе занате – каже Ранко Баришић.

Јелена Оцић

Ћилими и керамика

У просторијама ТОС-а одржана је изложба „Пиротски ћилими“. Изложба и њен аукцијски део остварени су у сарадњи Туристичке организације Србије, општине Пирот и Занатске задруге за израду ћилима и сувенира Дамско срце из Пирота. Поставка је подсетила да је пиротски ћилим уникатна занатска и уметничка рукотворина нашег поднебља. Жене из Пирота више од четири-сто година преносе с колена на колена ово мајсторско умеће. Пиротски ћилим се тка на строго утврђен начин и има заштићену географску ознаку порекла. Оно што га чини јединственим у односу на ћилиме са других поднебља јесте то што је потпуно исти с лица и наличја. За његову израду се користи само вуна добијена од оваца из пиротског краја. Свака шара на ћилиму има своју причу и симбол. Поседовање пиротског ћилима и његово даривање означава престиж у друштву већ вековима.

А уколико је неког пут, пак, ових дана навео на Савско шеталиште, био је у прилици да погледа изложбу „Керамичко посуђе кроз векове Београда“. Посетиоци су, заправо, могли да виде керамику од 2. до 19. века, односно да упознају античку керамику Сингидунума, римско трпезно и луксузно посуђе, керамичко посуђе из периода сеоба народа (4. и 5. век), као и средњовековно посуђе из кућа истражених на Београдској тврђави. Изложбу су употпунили керамичари из Злакусе који су приказали традиционални начин израде керамике на механичком грнчарском колу, а академски керамичар Вук Пантелић је представио и данашњи начин рада на колу. Аутор изложбе била је Весна Бикић, виши научни сарадник Археолошког института САНУ. Изложба је била део програма 27. конгреса Међународног удружења за проучавање римске керамике који је одржан од 19. до 26. септембра у Београду.

мо око две хиљаде алата старих заната. Ипак, они нису довољно атрактивни за изложбу јер се показало да наш свет више воли да види финални производ. Није баш сасвим тачно да је само државно уређење после 1945. године уништило занате. Примера ради, гумени опанци су потиснули кожане јер су почели да се производе још тридесетих година прошлог века у мањим фабрикама. Сам опанак је летња, значи сезонска обућа, зато је гумени опанак практичнији, што наравно не значи да кожни опанак нема будућност. Он је много здравији од патике и лети је погодан за децу, што би требало промовисати – објашњава етнолог Баришић.

У НОВОЈ ВАРОШИ ОДРЖАНА „ЗЛАТАРСКА СИРИЈАДА“

Награде умешним планинкама

Уколиби домаћинства Стевана (47) и Љубице (41) Јелић у селу Дебеља код Нове Вароши произведен је најбољи златарски сир. Овом четворочланом домаћинству припало је прво место на 14. „Златарској сиријади“ која је на Велику госпојину окупила 136 произ-

нарски живот у Новој Вароши, са породицом се вратио на очевину у село Дебеља и посветио се сточарству. Данас ово домаћинство на пет хектара у брдима изнад Златарског језера узгаја четири краве и тржишту испоручује, по цени од 300 динара за килограм, неколико тона сира годишње.

Беле кришке, симбол златарског краја

како су одвајкада радили наши стари и ту нема никаквих посебних тајни. Али, ваља знати да нема квалитетног сира уколико планинка није уредна, а штала, краве и млекар чисти – кажу супру-

чијем је челу био др Огњен Маћеј са Пољопривредног факултета у Земуну, другу награду за пуномасни златарски сир добило је домаћинство Милоша Јеликића из Божетића, док су трећу награду поделила три произвођача – Јордан Цекулић и Јордан Мачић из Трудова и Милош Вјетровић из Штиткова. Организатори „Сиријаде“ – Туристичко-спортски центар „Златар“ и Земљорадничка задруга „Увац“, награду за селско газдинство са највећим бројем крава музара доделили су домаћинству Недељка Луковића из Божетића, које гаји 21 грло крупне стоке.

– Златарски сир је симбол читавог краја и његов специфичан укус и квалитет плод су не само вредних руку планинки које су традицију и рецептуру наследили од својих бака, већ и пашњака на белокаменици, воде и ваздуха на овој планини – каже др Снежана Јовановић, професор на Пољопривредном факултету у Београду и заменик председника стручног жирија „Сиријаде“.

Ж. Дулановић

Награде у праве руке: организатори и награђени учесници „Сиријаде“

вођача белих кришки од кравлег млека у селу Божетића на падинама Јавора.

Када су пре неколико година друштвеној фирми у којој је био запослен као конобар кола кренула низбрдо, Стеван Јелић је одлучио да напусти подста-

– Како у селу нема организованог откупа, сир на препоруку пријатеља и познаника продајемо ресторанима и домаћинствима широм Србије и Црне Горе, као и земљацима широм Европе. Сир спремамо на исти начин

жници Јелић, победници 14. „Сиријаде“.

На овогодишњем надметању учествовао је рекордан број произвођача белих кришки из села на падинама Јавора, Чемернице и Златара. Одлуком стручног жирија, на

лошки врт и упознали његове нове „становнике“.

– То што смо видели и доживели у нашем главном граду и околини више је од неизмерног задовољства – били су категорични пензионери Дебрца. **З. Ђ.**

ДЕБРЦ

Одали пошту патријарху Павлу

Једнодневни излет у Београд остао је у незаборавном сећању пензионера Дебрца. Прво су обишли гроб омиљеног патријарха Павла у Раковици, запалили свеће и одали дужну пошту дугогодишњем челнику Српске православне

цркве, а затим су неко време провели у разгледању задивљујућег манастирског комплекса. Није изостао ни краћи боравак на Авалском торњу, одакле се српска престоница види као на длану. На повратку су Дебрчани посетили Зоо-

Музеј у Леовићу

У приватној збирци
Љубомира Алексића
заиста има шта да се види

У Леовићу, азбуковачком засеоку спрам планине Бобије код Љубовије, у лепој породичној кући живи пензионер Љубомир Алексић (71). Овог скромног и добродушног човека многи знају по надимку Браћела. Међутим, мало ко у азбуковачком крају зна да у кући овог марљивог домаћина постоји музеј вредних експоната. То је збирка коју је он попуњавао последњих четрдесет година.

– Још као тридесетогодишњак повремено сам одлазио из Леовића у оближње градове, Ужице, Ваљево, Лозницу, Обреновац и Шабац, да бих са зидарима радио на изградњи кућа и других објеката. Тако сам једном, шетајући улицама Шапца, доспео и до музеја. Први пут сам тада видео експонате као што је старо оружје, метални и папирни новац, разноврсна одећа и многе друге ствари које су потицале од старина. Од тада траје моја неодољива страст за старинама. Прикупљао сам све, највише стари новац и оружје. Све што видите у ове две собе које су грађене наменски куповао сам по целој Србији, највише у мачванском, затим азбуковачком, ваљевском, рађевском и поцерском крају – прича Љубомир Алексић.

У Алексићевој збирци има заиста шта да се види: турски јатаган, каније из Првог српског устанка, кубура из српско-турских ратова 1877. и 1878, руска сабља из 1831. године, хајдучка кубура, турски ханџари, пиштољи (колутари) колтови из Црне Горе. У нумизматичкој збирци налази се новац из времена цара Душана, новац Млетачке републике, Не-

Колекционар поред својих експоната

мачке, Аустроугарске, Италије, папирни новац Обреновића...

– Поносан сам на бакарну секиру стару више од две хиљаде година, камени чекић, Споменицу краља Александра Карађорђевића, Карађорђеву звезду коју је Леовићанин Милоје Николић донео после љуте битке на Брегалници. Све експонате сам купио, ретко шта сам добио на поклон. Где год чујем да има нешто вредно за мој музеј, ставим новац у џеп па се упутим тамо. Погледајте овај турски јатаган, купио сам га 1993. године од Микана Аниччића, Рома из Пожаревца, за 100.000 динара – каже Алексић.

На питање колико вреди збирка старина коју поседује, Љубомир одговара:

– Не знам колико тренутно вреди. Али знам да сам за њу пре деценију и по могао да купим неколико станова у Београду. Жеља ми је да моју збирку види више људи, особито деца школског узраста. Ја сам од Љубовије удаљен 15 километара, око 300 метара од пута који води ка селу Савковићу. А за све ово што имам нико из СО Љубовија се није заинтересовао. Једном давно Славољуб Максимовић, бивши директор Народног универзитета у овом месту, који нажалост није више жив, питао ме да ли бих уступио предмете за изложбу. Рекао сам му да бих, и на том остаде. Сада ме нико и не пита. Ама, приредио бих ја самосталну изложбу макар у Љубовији, ако не могу у неком већем граду. Међутим, потребна ми је помоћ, бар да ми се омогући за то одговарајућа просторија – вели Алексић.

Имао је Љубомир и ружних доживљаја са својом збирком. У јесен 2002. године лопови су из његове куће украли 17 вредних златника, неколико килограма старог сребреног новца, пиштољ и веома стару ловачку пушку. Према Алексићевим речима, само је дукат из 1742. године тада имао нумизматичку вредност од осам хиљада евра. Лопови ни до данас нису пронађени.

Љубомир има петоро деце, три кћерке и два сина, али ниједно од њих не воли да се бави сакупљањем старих предмета. Међутим, он ће једног дана своју богату збирку оставити њима, уз аманет да настоје да је види што више људи.

Миладин Малишић

У СЕЛУ ЈАЛОВИК ИЗВОР КОД КЊАЖЕВЦА 15. ЈУБИЛАРНИ „ПАНАЦУР НА ВЕЛИКУ ГОСПОЈИНУ“

Као у стара добра времена

За лепотицу панаџура проглашена Аница Стаменковић из Књажевца, а сабор затворило коло од 1.000 играча

На обронцима Старе планине, у селу Јаловик Извор, удаљеном од Књажевца 40 километара, 28. августа одржан је 15. јубиларни фестивал изворне музике и песме „Панаџур на Велику госпојину“, на којем су се надметали певачи, хармоникаши, фрулаши, гајдаши и трубачи, обучени у народне ношње.

Учествовало је много аматера свирача и певача: оркестар Дома културе, трубачки оркестар „Тимочанин“ и фолклорни ансамбл – школа фолклора „Коло“ Дома културе из Књажевца. Од професионалаца, наступили су Дивко Ристић, хармоникаш из Зајечара, Мића Стојановић, композитор и текстописац из Београда, браћа Бајић, Светислав Шешић, Уснија Реџепова ...

Саборovalo се као у стара добра времена – певало, играло, веселило и трговало, а најгласнији су били трубачи, па је све подсећало на Гучу. Продавало се све и свашта, пића и

јела било је у изобиљу, а приказани су и производи овог краја. Представљена је домаћа храна и домаћа радиноост, рукотворине, уметнички предмети, скулптуре, слике. Сабор је, по обичају, завршен колом од хиљаду играча, а за лепотицу скупа проглашена је Аница Стаменковић из Књажевца.

Дан раније одржан је обред код крста у месту Равниште, где се народ и у давна времена окупљао због обичаја и игранке. Организоване су и чобанске игре, а у вечерњим часовима седенћа (прело) у селу. Певало се, играло, момци су се по старински удварали девојкама док пеку кукуруз и кромпир на ватри, да би на крају била организована заједничка вечера.

На дан сабора, у јутарњим часовима, сабораши су уз пратњу трубача обишли врело где девојке, обучене у ношње овог краја, у тестије захватају воду и дају жедним момцима да се напију, затим се развија коло крај извора, а након тога следи обред у Цркви свете Параскеве, изграђеној 1860. године.

Због одласка омладине у градове, село Јаловик Извор оживи само једном годишње – на Велику госпојину, када се окупи народ са свих страна.

Драгић Ђорђевић

РЕСНИК

Радино велико срце

Има ли ишта хуманије него пружити руку унесрећенима када их снађе невоља или болест? Дати крв непознатим људима, само уз сазнање да ће некоме спасити живот. Таквим, надам се часним животом живи Рада Милић, пензионер-

ка из Ресника, дугогодишњи активиста и челник Црвеног крста МЗ Ресник. Иако у годинама кад би требало више да се одмара (ових дана слави 71. рођендан), она и даље брине о пензионерима београдске општине Раковица, трудећи се да до њих стигне помоћ, или макар лепа реч.

За свој рад добијала је награде од општине и града Београда, а најзначајнија је Октобарска награда. Тренутно је председник Комисије за кодекс части активиста при Одбору Црвеног крста Раковице.

Рада је успела да у том духу васпита и своје синове, а млађи унук је њена узданица и наследник у љубави према људима.

Г. О.

Бака Рада са унуцима

ЛИПОВАЦ

Уметничко надахнуће у срцу Шумадије

У основној школи у селу Липовац код Тополе одржана је 38. сликарска колонија која је окупила десет уметника из Србије. Манифестацију је организовао Културни центар Топола, под покровитељством Министарства културе и општине Топола.

Уметници који су учествовали у раду колоније у селу Липовац створили су занимљиве и компактне радове, од којих су по два поклонили овој сликарској колонији.

Уметници су боравили у сеоским домаћинствима у Липовцу, а изложба њихових радова биће организована у Тополи, у време трајања традиционалне „Опленачке бербе грожђа“, од 8. до 10. октобра.

М. С.

ШАБАЦ

Убудуће градска организација

Општинска организација инвалида рада завршила је поступак пререгистрације и убудуће ће се звати Градска организација инвалида рада Шабац. Наравно, како је речено на седници Извршног одбора ове организације, до краја године морају да се заврше и све формалности везане за овај посао.

Седница је била прилика и да се каже да посао у вези са набавком и испоруком огрева углавном тече без проблема. Али, док се не испоруче уписане количине, неће се приступити новом упису грејног дрвета и угља.

За предстојећу зиму у шабачкој организацији инвалида рада побринули су се да обезбеде и пакете са сухомеснатим производима, уз плаћање на две рате. Одлучено је да се и ове године склопи аранжман са рибарницама да би чланство могло да се снабде рибом, и то на рате, посебно у време Светог Николе.

Чланови Извршног одбора су могли да сазнају да је у Градској управи Шапца договорено да се формира предузеће које би запошљавало инвалиде и да ће бити обезбеђена средства, као и преквалификација и доквалификација. Наглашено је да је шабачка фирма „Зорка колор“ бесплатно дала материјал за кречење Клуба инвалида рада.

Б. Р.

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Вождовчани посетили Паланчане

Општинска организација пензионера Вождовца и Актив жена пензионера ове београдске општине организовали су једнодневни излет до Смедеревске Паланке за својих педесет чланова. Вождовачки пензионери најпре су посетили Општинску организацију „колега“ из Смедеревске Паланке, где их је срдечно примио и поздравио Слободан Б. Пантић, председник паланачких пензионера, са сарадницима. Потом су у пратњи заменице председника пензионера Смедеревске Паланке, Живке – Мице Ђурђевић, и председнице Актива жена МОП-а МЗ „Стара чаршија“, Мирјане Љубисављевић, ветерани са Вождовца обишли манастир Копорин, предузеће за производњу минералне воде и сокова „Паланачки кисељак“ и градско језеро Кудреч.

У вечерњим часовима за вождовачке пензионере и домаћине приређена је забава уз пригодан културно-уметнички програм, у коме су и гости извели део из представе „Коштана“. Нови сусрет пензионера Смедеревске Паланке и Вождовца заказан је за пролеће наредне године.

Сл. К.

НОВИ САД

Дефиле олдтајмера

Међународно окупљање власника старих аутомобила, организовано по шеснаести пут, привукло је и ове године интересовање бројних Новосађана. У колони која се кретала парадном вожњом, међу угланцима лепотанима од 40 и 50 лета био је и један у дубокој старости, чији се токови окрећу 91 годину.

Запажени су и мотоцикли, чији је најстарији предак „рођен“ пре 125 година. Покретао га је једноцилиндрични четворотактни мотор на, у то време, чудесно гориво – бензин.

И. М.

Најстарији аутомобил на паради

ПРОКУПЉЕ

Пакети за сиромашне

Општинска организација пензионера у Прокупљу почела је припреме за октобар, месец солидарности са старима. И овог пута ће, као и претходних година, бити организовано неколико акција.

– Готово је извесно да ћемо посетити старе и болесне, затим обићи Дом за негу и смештај старих. Планирамо и велику акцију помоћи пензионерима чија су примања испод 12.000 динара – каже председник прокупачких пензионера, Миролjub Коцић.

Према његовим речима, најсиромашнијим пензионерима биће уручени хигијенски пакети чија појединачна вредност износи око шест стотина динара.

Ж. Д.

Свеле Бојић

АРИЉЕ

Помажу колико могу

У општини Ариље има 2.400 пензионера и већина је учлањена у пензионерску организацију. Њена управа се ангажује да на разне начине помогне свом чланству.

Драган Митровић

– Немамо донација, нити помоћи општине, а ни радних организација из којих смо испраћени на заслужени одмор. Финансирамо се од сопствене чланарине која је најнижа међу пензионерским организацијама Златиборског округа – каже Свеле Бојић, председник ариљских пензионера.

Према његовим речима, ова организација сваке године за чланове набавља огрев, мед, свежу пилетину, сухомеснате производе и друге намирнице које се могу обезбедити по нижим ценама и повољнијим условима плаћања. Огрев се отплаћује на шест рата, а остало на три месеца, наравно без камате.

– Захваљујући овој организацији, пензионери током читаве године одлазе на разне излете. Скоро да нема знаменитог места на просторима Србије и претходне Југославије у коме ариљски пензионери нису били – истиче Драган Митровић, секретар.

Интересантно је да запослени у овој организацији сваког дана на послу проводе пуно радно време, а за то не примају хонорар.

Ђ. М.

ЖИТОРАЂА

Угаљ скоро стиже

Добар део пензионера у најмањој топличкој општини – Житорађи страхује хоће ли угаљ из рудника Колубара добити на време. Наиме, Удружење пензионера, у сарадњи са овим рудником, уговорило је 660 тона угља за своје чланове, али је до сада испоручено око 350 тона.

– Тачно је да испорука угља до сада није ишла предвиђеном динамиком. Свесни смо, међутим, одређених проблема са којима се суочава Колубара, и имамо чврста уверавања да ће преостале количине огрева стићи до краја овог или почетком наредног месеца – каже председник пензионера Житорађе, Томислав Ристић.

Тона угља коштала је шест хиљада динара, а пензионери ће га отплаћивати у шест рата.

Ж. Д.

КИКИНДА

За себе, село и потомке

Један број пензионера у кикиндској општини, иако су законски ослобођени плаћања месног самодоприноса, ипак издваја део износа од своје пензије за ову намену. Додуше, по нижој стопи од запослених. Један одсто дају они у селима Мокрин, Иђош и Банатска Топола, један и по одсто Башаид, два одсто Наково, Сајан и Нови Козарци, два и по одсто Руско Село, а три одсто, колико и запослени, издвајају пензионери у Банатском Великом Селу.

У кикиндској општини се већ скоро пола века на овакав начин – самофинансирањем најчешће решавају комуналне потребе. Дакле, већина садашњих пензионера већ је учествовала у сакупљању доприноса током радног века.

Један од путева изграђених самодоприносом

Ветерани рада који учествују у овој акцији образлажу то обавезом према себи, селу, али и према потомцима, јер има још проблема које ваља заједнички савладати.

Месне заједнице заузврат обезбеђују пензионерској организацији просторије за окупљање и рад и излазе им у сусрет и на друге начине.

С. З.

ГОЛУБАЦ

Сунцокрет од тридесет цветова

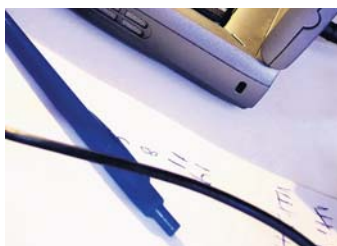
У домаћинству Данка Ђорђевића из Голупца већ три године без сетве расту три стабљике украсног сунцокрета на којима има од 20 до 30 цветова.

– Једна од ових стабљика достиже висину и до два метра. На њој се сада налази 30 цветова. Редовно их заливам и окопавам – наглашава Данкова супруга Славица која се брине о овом ретком плоду, као и о осталим засадама у породичној „ботаничкој” башти.

А у башти ове голубачке породице расту још неке биљке које ретко успевају на овим просторима. Реч је о јапанској јабуци, стубастим јабукама, крушкама, трешњама, шљивама, кајсијама, као и о кивију. Овде има још и патуљастих бресака, нара и смокава.

– Већ неко време тражим саднице бруснице да комплетирамо башту и овим воћем, јер супруг и ја обожавамо ретке врсте воћа – каже Славица, на редовном послу у својој башти. **Љ. Н.**

ПИШИТЕ НАМ

Драги читаоци,

Ово је простор намењен Вашим писмима. Пишите нам шта Вам се у нашем и Вашем листу допада, а шта би могло да буде боље, шта бисте волели да прочитате или да саопштите другим читаоцима.

Адреса је Булевар уметности 10, 11070 Београд, или електронском поштом, на glasosiguranika@pio.rs

Не губимо наду

Да су неке велике паре нису, али кад су примања мала и пет хиљада је велико као кућа. То оних пет хиљада које нам обећавају од почетка лета, да не кажем да нас држе на „дугачком штапу“ и никако да их стварно добијемо. Запослени у државним фирмама су већ заборавили и да су их добили и потрошили (тешко их па потрошити у ово време и да је педесет, а не пет хиљада), а наше „вође“ никад да се договоре како и коме да их дају. Па оставише све за јесен да, како су нам лепо летос објаснили, имамо за зимницу и огрев. Није ми јасно како мисле да све то подмиримо поменутом сумом, али боље ишта него ништа. Једино што ће пензионери, који све на време плаћају и набављају, већ завршити (ко колико може) и са једним и са другим док не реше да нам те паре коначно дају. Последње информације кажу да ћемо најкасније до другог октобра видети ту цркавицу, па да видимо, није ни то више далеко. Верујем да смо сви већ унапред испланирали

шта ћемо и како са тих пет хиљада, а некима ће вероватно да послужи само да „покрпи руке“ у ионако танком кућном буџету. Али, како било, нека их коначно добијемо.

Јер, имам утисак да то намерно одуговлаче, пошто повећања пензије неће скоро бити.

Могло би да се прича и о томе ко је и колико стварно угрожен и да ли тих пет хиљада значи исто оном ко има минималну пензију од 8.000 и оном ко има 30.000. По мени би било праведније да су више добили они који имају најмање: на пример по 10.000 сви који примају до 15.000 месечно. Наравно да мене нико није питао нити ће убудуће, па су овај лист и ова рубрика једино место где могу да кажем шта ја о томе мислим, ако уопште објавите моје писмо које пишем чекајући да видим хоћемо ли стварно сада добити те паре да могу да планирам нове зимске ципеле, јер се више и не сећам из које су ми године ове које имам.

Н. Милосављевић, Књажевац

Некад и сад

Приходи и расходи Окружног уреда у Београду

Иако је у 1939. годину радничко осигурање ушло под знацима тешке затегнутости која је владала у међународним односима, ипак је оно наставило своје неколико година уназад започето напредовање. Премда је пословање у прошлој години завршило с губитком од нешто више од једног милиона динара, стваран резултат је знатно повољнији ако се има у виду да су у закључним рачунима за годину 1939. показани и многи издаци који треба да терете годину 1938. Резултат пословања би према томе био вишак од 200.000 динара.

(Окружни уред за осигурање радника у Београду у 1939. години, Београд, 1940)

Финансијско пословање

Закон о пензијском и инвалидском осигурању дефинише приходе и расходе Републичког фонда ПИО. Финансијски извештај за 2009. годину показује да су укупни приходи и примања Фонда износили 462,69 милијарди динара, а расходи и издаци 463,53 милијарди динара. Финансијским планом за текућу годину, који на предлог Управног одбора РФ ПИО усваја Народна скупштина према буџету, укупни приходи и примања планирани су на 471,552 милијарде динара. Очекивани приходи од доприноса су 246,57 милијарди динара, од чега су доприноси запослених 226,64 милијарде, од категорије самосталаца 17,8 милијарди, а од пољопривредника 2,13 милијарди динара. Укупни расходи и издаци планирани су на 470,709 милијарди динара, од чега ће се на исплату пензија и других права из обавезног социјалног осигурања утрошити 463,747 милијарди динара.

Ј. О.

Права инвалида III категорије

? Марија И. – Ниш: Имам 52 године. Поднела сам захтев за признавање права на 50 посто инвалидске пензије као инвалид III категорије. Мој укупан радни стаж је 29 година, од чега 10 година у државним фирмама, а 19 у приватним. Од 1986. до 1988. године била сам на професионалној рехабилитацији и користила сам право на материјално обезбеђење, а нови радни однос сам засновала 1. 9. 1989. године. Да ли је требало раније да поднесем захтев и која су моја права? Да ли могу нешто ретроактивно да остварим?

Одговор: У писму нисте навели када Вам је престао радни однос и због чега. Право на накнаду у висини 50 одсто инвалидске пензије имају инвалиди рада II и III категорије инвалидности, као и инвалиди рада са утврђеном преосталом радном способношћу

којима независно од њихове воље престане својство осигураника. Ово право припада по истеку периода у коме би ова лица остварила право на накнаду код Националне службе за запошљавање, али не пре почетка примене овог закона од 10. 3. 2003. године.

Нема услова за инвалидску пензију

? Данилка Николић – Књажевац: Рођена сам 7. 7. 1946. године. Остварила сам укупно девет година и шест месеци стажа, а од тога ми је пет година регулисано, а за остатак послодавац није уплатио доприносе. Пре четири године сам се разболела од карцинома па ме интересује да ли и како могу да остварим пензију и да ли имам право на инвалидску пензију са пет година радног стажа, с обзиром на природу болести?

Одговор: За остваривање права на инвалидску пензију није довољно само да испуњавате услов по питању година стажа, а довољно је и пет година стажа осигурања, и да сте довољно болесни и да лекарска комисија процени да код Вас постоји потпуни губитак радне способности. Неопходно је и да имате година живота

мање него што је потребно да бисте остварили право на старосну пензију. С обзиром на то да Ви имате више од 60 година, што је граница за старосну пензију за осигураника жену, немате право да остварите инвалидску пензију. За старосну пензију неопходно би било да сте остварили минимум 15 година стажа осигурања.

Одређивање новог износа пензије

? Властимир Т. – Мајданпек: Бавио сам се приватном делатношћу. Стекао сам старосну пензију 1999. године и за пензијски основ ми је узет најповољнији период од 1984. до 1994. године. После пензионисања сам наставио са уплаћивањем доприноса још осам година. Да ли то може да утиче на моју садашњу пензију или могу да повратим више уплаћене доприносе?

Одговор: Ви можете да поднесете захтев за одређивање новог износа пензије по основу стажа оствареног после пензи-

онисања. Повраћај уплаћених доприноса није могућ јер то за сада није предвиђено нашим законским прописима.

ВИ ПИТАТЕ
„ГЛАС
ОСИГУРАНИКА“
ОДГОВАРА

Весна Вићентијевић

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање

До краја школске године

? Перица Станковић – Власотинце: Средином фебруара 2011. године навршавам 40 година радног стажа. Радим у средњој школи као професор. Да ли сам у обавези да идем у редовну пензију јер 65 година навршавам тек крајем године (11. 11. 2011)?

Одговор: Према Закону о основама система образовања и васпитања који се односи и на средње образовање и васпитање, Вама би требало да престане радни однос на крају школске године у којој

пуните 40 година стажа осигурања или 65 година живота. Како Ви пре 65. године живота пуните 40 година стажа осигурања, Вама би радни однос требало да престане са 31. 8. 2011. године.

Без накнаде за телесно оштећење

? Миле Рисовић – Нови Београд: Мој син је рођен 1974. године. У раној младости је оболео и од тада су остале трајне последице. У почетку је био покретан али од 2008. године је наступила болест од које је престао да хода и није у стању да се служи рукама ни ногама и везан је за постељу. Фонду ПИО сам предао захтев за признавање права на новчану накнаду за телесно оштећење 2009. године али је донет закључак да се захтев одбацује и уступа центру за социјални рад. Тамо су ми одговорили да не могу да донесу никакво решење јер је мој син, по њиховом мишљењу, остварио право на увећану негу и помоћ по основу 100 одсто инвалидности, те да нема право на телесно оштећење нити новачну накнаду. Упознао сам их с тим да је мој син био покретан и да је примао туђу негу и помоћ, а да је сада наступило друго обољење. Молим Вас, да ли мој син има право на накнаду за телесно оштећење и коме да се обратим?

Одговор: Према документацији коју сте приложили види се да је Вашем сину већ утврђено телесно оштећење у висини 100 одсто по другом основу. Инвалидна деца немају право на новчану накнаду за телесно оштећење, те је утврђивање степена телесног оштећења послужило само за утврђивање повољнијег износа новчане накнаде за туђу негу и помоћ коју користи Ваш

син. Из ових разлога су у праву запослени у центру за социјални рад, јер нема никакве сврхе утврђивање новог телесног оштећења ако је већ утврђено једно телесно оштећење у највишем степену. Новонастало телесно оштећење не може да повећа степен већ утврђеног оштећења, а не омогућава ни промену утврђених права, као ни стицање неког новог права за Ваше дете.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЛОВИЧИЋ	ДЕО РУКЕ И НОГЕ	АУТОМО- БИЛСКО ОГЛЕДАЛО	УЧЕСНИК НЕКЕ ИГРЕ	МАСОВНИ НАСТУП СПОРТИСТА	АМЕРИЧКИ НОБЕЛОВАЦ ЗА МЕДИЦИ- НУ, ХОВАРД	ГРЧКА БОГИЊА МУДРОСТИ	СРПСКИ ПУСТОПИСАЦ ЉУБОМИР
ПРИСТА- НИШТЕ							
КОВНЕ ПЛОЧИЦЕ У ШТАМПАР- СТВУ							
УЗГЕНГИЈА КОД КОЊА							
ЛИВАДА, УТРИНА							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	18. И 28. СЛОВО ОШТРИНА, РЕСКОСТ			ИЗНАД, ПОВРХ			
				ЖЕНСКО ИМЕ			
2. И 3. СЛОВО ЂИРИЛИЦЕ			ОЗНАКА НЕМАЧКЕ ПРЕКРШАЈ У ХОКЕЈУ		МАЛИ РИМСКИ КУЊНИ БОГ	ОЗНАКА ОБИМА БРИСАЊЕ (МН.)	
ХВАТАЊЕ РИБЕ							
ЗАВРШИТИ ОРАЊЕ, ПООРАТИ							
СЛИКАР ИЗ БАЊАЛУКЕ, ВОЈИСЛАВ							
ОСТРВО У СРЕДОЗЕМ- НОМ МОРУ					ОЗНАКА РАЗРЕДА		ДЕКЛАМАТОР
					НЕГОВАТИ		
СИМБОЛ КИСЕОНИКА		БРДО КОД НИША РЕКА У ЧЕШКОЈ					
ИСПОЉА- ВАЊЕ СМЕХА							
ПОЗНАТО МАЂАРСКО ВИНО							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ОЗНАКА РУБЉЕ ДВОЧЛАНИ ИЗРАЗ		ПИСАР, БЕЛЕЖНИК	ОЗНАКА ИТАЛИЈЕ МЕНИЧНА ЈЕМСТВА		ИНТЕНЗИТЕТ	
						МЕСТО У СРБИЈИ	
РУДА ИЗ БАНАТА							
ДРВО ВРЕБЕ ИВЕ							
НАТАЛИЈА ОДМИЛА					ОСНОВНА ТАРИФА		
					АНА БЕКУТА		
18. СЛОВО ЂИРИЛИЦЕ		ПРОЈДРЉИ- ВО ОЗНАКА АМПЕРА					
ГРАД У СЛО- ВЕНИЈИ							

Миленко Косановић

Навика

Ко не ради, тај не једе. Ова пословица настала је кад су уведене пензије.

Социјалне разлике су минималне, а међу сиромашнима уопште и не постоје.

Откад сам у пензији, имам више времена да гледам како други живе.

Не можемо да извадимо штету. И ми смо на дну.

Ко се дуже школује, краће ће примати пензију.

Ја сам против сваког облика насиља. Немам више снаге за то.

Једино примања пензионера зависе од рада – оних који још нису пензионисани.

Нисмо сами. И екологија је светски проблем.

Кад виде од чега морају да живе, пензионерима се не живи.

Милен Миљивојевић

Доскоци

У несигурној држави једино сигурним кућама расте цена.

Наши политичари су подељене личности. Зато могу да обављају више функција у једном мандату.

Живимо ту и тамо, али све ређе ту.

Разумем да се човек с временом мења, али не мора то да чини кроз политичке партије.

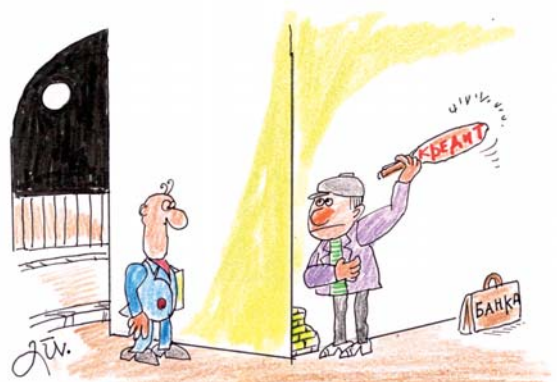
Постигли смо пуну сагласност. Тонемо до краја.

Сели смо за преговарачки сто са аргументима. Њихови су имали већи калибар.

Немам поверење у правду. Често покаже наличје.

Упали смо у заседу. Потурили су нам демократију.

Раде Ђерговић

Дејан Папаковић

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА: шкрипац, критика, астат, р, кт, лати, љ, т, Кон, Ирак, ба, Високо, острига, Стендал, Тара, нх, нити, е, ка, идем, а, с, Еди, навијач, Атакама, Ђока, ер, аматер, Ник, с, т, и, остав.

Да ли сте знали ...

... да је прво приказивање редовног телевизијског програма почело у Лондону 1936. године, а да је званично емитување ТВ програма у Београду, из импровизованог студија на Сајмишту, стартовало 23. августа 1958?

... да Американци имају највећи број телевизора у свету по становнику – 0,85?

... да су у Њујорку све општине осим Бронкса острва?

... да се најлепшом грађевинам на свету сматра Таџ Махал? Подигао

га је у 17. веку индијски владар шах Џахан као гробницу за вољену супругу. На њему су 18 година радиле хиљаде људи. Зграда је висока 60 метара, украшена са 12 врста полудрагог камења и има куле на сва четири угла.

... да више од половине укупног броја у свету познатих врста цвећа расте у Јужној Америци?

... да је, осим по томе, јужноамерички континент познат и по климатским крајностима? Док је пустиња Атакама у Чилеу најсувље место на свету, неки делови Колумбије примају више од 11.700 милиметара падавина годишње.

... да је Либија једина држава на свету која има једнобојну заставу?

Њену заставу чини зелено поље без икаквих детаља.

... да балерина, док игра на врховима прстију, за време једне представе потроши исту количину калорија као и дрвосеча који цео дан сече дрва?

... да су Италијани највеће европске штедише јер једну четвртину своје годишње зараде ороче у некој банци?

... да је писац Марк Твен рођен и умро у години појављивања Халејеве комете?

... да Алберт Ајнштајн није проговорио до треће године и да је највише волео да свира?

Молим за реч

Данас сви продају памет. Већ се може говорити и о распродаји.

Решио сам да целу пензију потрошим на бању. Једино још нисам одлучио колико минута ћу остати.

Највећа продуктивност је у политици. Многи имају и по пет плаћених функција.

Тачно је да се само једном живи, али и то постаје све компликованије.

Стрпите се, једног дана сви ћемо живети као у статистици.

У Србији има све више луталица. Младих људи који лутају да би нашли посао.

Толико се бусео у прса да сад тражи да му се то призна као повреда на раду.

Некад се на конкурсима тражио профил кандидата, а данас је потребан и анфас.

– Где ти је, бре, младост?

– На бироу за запошљавање.

Штрајк глађу сваки политичар схвата на свој начин. Неки штрајкују пре, а неки после јела.

Дејан Патаковић

